

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет

ННІ економіки, управління і бізнесу ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра економічної теорії та фінансово – економічної безпеки
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Фінансово - економічна безпека»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
МАГІСТРА

на тему «МОНІТОРИНГ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА
ТА МЕТОДИ ЇХ ЗАПОБІГАННЯ»

ШИФР КРМ.ЕТтаФЕБ.1.626.03-1.7.

Здобувача _____ Пасконного Андрія Олександровича

Керівник _____ д.е.н., проф. Петрушенко М.М.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від 09.12. 2024 р., протокол № 6

В.о. зав.каф.ЕТтаФЕБ _____ Олена ЗАБОЛОТНА

Назва кафедри (підпис)

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ економіки, управління і бізнесу ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра економічної теорії та фінансово – економічної безпеки
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Фінансово - економічна безпека»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедрою економічної теорії
та фінансово - економічної безпеки
_____ Згадова Н.С.
«07» листопада 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

здобувачу
Пасконному Андрію Олександровичу

---

1. Тема роботи **«Моніторинг загроз фінансово-економічної безпеки функціонування підприємства та методи їх запобігання»**
Затверджена наказом ОНТУ від 07.11.2023 р. № 668-03, зі змінами та доповненнями від 10.10.2024. р. № 626-03
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 08.12.2024 р.
3. Вихідні дані роботи. Нормативно-правові та законодавчі акти з теми дослідження, матеріал наукових та методичних публікацій. Звітні, статистичні данні та власні спостереження.
4. Перелік питань, які потрібно розробити. Вступ. Теоретичні основи фінансово-економічної безпеки підприємства. Моніторинг загроз фінансово-економічної безпеки підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК». Методи запобігання загрозам фінансово-економічної безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК». Висновки та пропозиції. Список використаної літератури. Додатки.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): таблиць – 7, рисунків – 4
6. Дата видачі завдання 07.11.2023

Керівник _____ д.е.н., проф. Петрушенко М.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Пасконний А.О.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Опрацювання наукових джерел і нормативно-правової документації для виконання кваліфікаційної роботи магістра	07.11-22.11.2023	
2	Теоретичні основи фінансово-економічної безпеки підприємства	23.11-01.02.2024	
3	Моніторинг загроз фінансово-економічної безпеки підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК»	02.02.-23.05.2024	
4	Методи запобігання загрозам фінансово-економічної безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК»	24.05-01.08.2024	
5	Висновки. Список використаної літератури	02.08-21.10.2024	
6	Оформлення кваліфікаційної роботи	29.11-08.12.2024	

Здобувач-магістр _____ Пасконний А.О.

Керівник роботи _____ д.е.н., проф. Петрушенко М.М.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-магістр _____
(прізвище, ініціали) (підпис)

Анотація кваліфікаційної роботи на тему
«Моніторинг загроз фінансово-економічної безпеки функціонування
підприємства та методи їх запобігання »
Спеціальність: 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма: « Фінансово - економічна безпека »
Випускник за СВО «Магістр»: Пасконний Андрій Олександрович

Актуальність теми кваліфікаційної роботи «Моніторинг загроз фінансово-економічної безпеки функціонування підприємства та методи їх запобігання» обумовлена стрімким зростанням фінансових та економічних ризиків, що постійно виникають у результаті глобальних економічних змін, політичної нестабільності, змін у фінансовому секторі, а також внутрішніх факторів, таких як неефективне управління або зниження конкурентоспроможності. В умовах сучасної глобалізації та цифровізації бізнесу підприємства стикаються з новими викликами у забезпеченні своєї фінансово-економічної безпеки, що вимагає розробки та впровадження дієвих систем моніторингу загроз і ризиків.

Особливо важливим є питання своєчасного виявлення загроз, щоб мінімізувати їхній негативний вплив на діяльність підприємства та забезпечити сталий розвиток в умовах невизначеності. Враховуючи постійні зміни в економічному середовищі, зростаючу конкуренцію та фінансову нестабільність, розробка методів запобігання загрозам фінансово-економічної безпеки є необхідною умовою для збереження та розвитку підприємств.

Забезпечення належного рівня безпеки підприємства є ключовим аспектом для стабільного функціонування не лише окремо взятих підприємств, але й для зміцнення національної економіки в цілому. У цьому контексті, розробка ефективних систем моніторингу та запобігання загрозам фінансово-економічної безпеки є важливою науковою та практичною задачею.

Мета роботи: метою даної кваліфікаційної роботи є розробка ефективної системи моніторингу загроз фінансово-економічній безпеці підприємства та визначення методів їх запобігання з огляду на актуальні умови функціонування підприємств у сучасних економічних реаліях.

Об'єкт дослідження: об'єктом дослідження є підприємства, що функціонують в умовах нестабільної економічної ситуації, у тому числі з огляду на ризики, що виникають через глобальні та локальні фінансові та економічні фактори.

Предмет дослідження: предметом дослідження є загрози фінансово-економічної безпеки підприємства та механізми їх моніторингу і запобігання, а також методи оцінки фінансових ризиків, використання антикризових стратегій і управлінських рішень.

Методи дослідження: у процесі дослідження застосовуються такі методи, як аналіз, синтез, порівняння, статистичні методи, а також моделювання та прогнозування загроз. Особлива увага приділяється методам моніторингу та оцінки економічної безпеки на основі сучасних технологій управління та фінансового контролю.

Завдання роботи:

- Оцінити основні загрози фінансово-економічної безпеки підприємств у сучасних умовах..
- Проаналізувати методи запобігання та нейтралізації загроз, що впливають на фінансову стабільність підприємства.
- Оцінити ефективність запровадження системи моніторингу та антикризових заходів на прикладі конкретного підприємства.
- Розробити рекомендації щодо вдосконалення існуючих практик управління фінансово-економічною безпекою підприємств.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, підприємство, моніторинг загроз, фінансові ризики, економічні ризики, методи запобігання загрозам, оцінка ризиків, антикризові стратегії, управління фінансами, стратегічне управління, стабільність підприємства, фінансова стабільність, економічні загрози, управлінські рішення, підприємницька діяльність, економічна безпека.

SUMMARY

for the qualification work with a topic “Monitoring financial and economic security threats to enterprise functioning and methods of their prevention “ of the higher education degree "Master" Paskonniy A.O.

The relevance of the qualification thesis "Monitoring Financial and Economic Security Threats to Enterprise Functioning and Methods of Their Prevention" is determined by the rapid increase in financial and economic risks that constantly arise due to global economic changes, political instability, changes in the financial sector, and internal factors such as ineffective management or declining competitiveness. In the context of modern globalization and digitalization of business, enterprises face new challenges in ensuring their financial and economic security, which requires the development and implementation of effective systems for monitoring threats and risks.

Particularly important is the timely identification of threats to minimize their negative impact on the enterprise's activities and ensure sustainable development in an environment of uncertainty. Considering the constant changes in the economic environment, growing competition, and financial instability, the development of methods to prevent threats to financial and economic security is a necessary condition for the preservation and development of enterprises.

Ensuring an adequate level of security is a key aspect for the stable functioning of not only individual enterprises but also for strengthening the national economy as a whole. In this context, the development of effective monitoring systems and methods of preventing financial and economic security threats is an important scientific and practical task.

Objective of the Study: the goal of this qualification thesis is to develop an effective system for monitoring threats to the financial and economic security of enterprises and to identify methods for preventing these threats, taking into account the current conditions in which enterprises operate in today's economic realities.

Object of the Study: The object of the study is enterprises operating in conditions of unstable economic situations, including those affected by risks arising from global and local financial and economic factors.

Subject of the Study: the subject of the study is the threats to the financial and economic security of enterprises and the mechanisms for monitoring and preventing these threats, as well as methods for assessing financial risks, implementing crisis management strategies, and managerial decisions.

Research Methods: the study uses methods such as analysis, synthesis, comparison, statistical methods, as well as modeling and forecasting of threats. Special attention is paid to monitoring methods and assessing economic security based on modern management and financial control technologies.

Tasks of the Work

- To assess the main threats to the financial and economic security of enterprises in the current conditions.
- To develop a system for monitoring threats and measures for their timely detection.
- To analyze methods for preventing and neutralizing threats affecting the financial stability of enterprises.
- To assess the effectiveness of the implementation of monitoring systems and crisis management measures using the example of a specific enterprise.
- To provide recommendations for improving existing practices of managing the financial and economic security of enterprises.

Keywords: financial and economic security, enterprise, threat monitoring, financial risks, economic risks, methods of preventing threats, risk assessment, crisis management strategies, financial management, strategic management, enterprise stability, financial stability, economic threats, managerial decisions, entrepreneurial activity, economic security.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1 Поняття та значення фінансово-економічної безпеки підприємства	5
1.2 Типи та джерела загроз фінансово-економічній безпеці підприємства	10
1.3 Методи оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства	17
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ДРУЖБА СВК»	25
2.1. Аналіз сучасного стану та загальна характеристика ТОВ «ДРУЖБА СВК»	25
2.2. Інструменти моніторингу загроз на ТОВ «ДРУЖБА СВК»	39
2.3. Проблеми та бар'єри у забезпеченні економічної безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК»	44
Висновки до розділу 2	48
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЗАГРОЗАМ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «ДРУЖБА СВК»	51
3.1. Розробка стратегій запобігання фінансово-економічним загрозам	51
3.2. Методи нейтралізації загроз фінансово-економічній безпеці ТОВ «ДРУЖБА СВК»	55
3.3. Рекомендації щодо вдосконалення методів запобігання загрозам на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК»	61
Висновки до розділу 3	67
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75

ВСТУП

Фінансово-економічна безпека підприємства є важливим чинником його стабільного функціонування та розвитку в умовах сучасної економічної нестабільності. Успішна діяльність будь-якого підприємства залежить від здатності адекватно оцінювати та ефективно реагувати на внутрішні і зовнішні загрози, що можуть негативно впливати на його фінансову стабільність, конкурентоспроможність і загальний розвиток. У зв'язку з цим, проблема моніторингу загроз та запобігання фінансово-економічним ризикам стає надзвичайно актуальною.

Моніторинг загроз фінансово-економічної безпеки підприємства є процесом виявлення, аналізу та оцінки потенційних ризиків, що виникають через зміни в зовнішньому і внутрішньому середовищі. Визначення методів ефективного моніторингу та запобігання цим загрозам дозволяє підприємствам не лише мінімізувати фінансові втрати, але й забезпечити сталий розвиток у конкурентному середовищі.

Актуальність теми цієї роботи зумовлена необхідністю підприємств адаптуватися до нових економічних реалій, зокрема до зміни умов глобалізації, фінансової нестабільності, інноваційних технологій, а також до внутрішніх факторів, таких як управлінські помилки або недосконалість фінансового контролю. Без розробки ефективних методів моніторингу загроз та їх своєчасного запобігання, підприємства можуть опинитися в ситуації, коли фінансово-економічні ризики призведуть до серйозних наслідків, зокрема до зниження прибутковості, втрати конкурентних переваг або навіть до банкрутства.

Мета роботи полягає в розробці ефективної системи моніторингу загроз фінансово-економічній безпеці підприємства та визначенні методів їх запобігання, з урахуванням сучасних економічних умов.

Об'єкт дослідження – ТОВ «ДРУЖБА СВК», що функціонує в умовах економічної нестабільності та підвищеного ризику впливу внутрішніх і зовнішніх фінансово-економічних факторів.

Предмет дослідження – загрози фінансово-економічній безпеці ТОВ «ДРУЖБА СВК» та механізми моніторингу і запобігання цим загрозам, а також методи оцінки та управління фінансовими ризиками.

Завдання роботи:

- Оцінити основні загрози фінансово-економічній безпеки підприємств у сучасних умовах.
- Проаналізувати методи запобігання загрозам та їх вплив на фінансову стабільність підприємства.
- Оцінити ефективність існуючих підходів до моніторингу загроз та розробити рекомендації щодо їх вдосконалення.
- Запропонувати заходи для підвищення ефективності запобігання загрозам на прикладі конкретного підприємства (ТОВ «ДРУЖБА СВК»).

У роботі буде розглянуто теоретичні та практичні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки, проаналізовані сучасні підходи до моніторингу загроз, а також запропоновано методи запобігання та нейтралізації ризиків, що впливають на діяльність підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Структура роботи. Робота складається з трьох розділів. У першому розділі розглядаються теоретичні основи фінансово-економічної безпеки підприємств, зокрема визначення її складових та основних принципів. У другому розділі проводиться моніторинг загроз фінансово-економічній безпеці ТОВ «ДРУЖБА СВК». У третьому розділі розробляються рекомендації щодо покращення системи економічної безпеки для ТОВ «ДРУЖБА СВК» на основі проведеного аналізу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

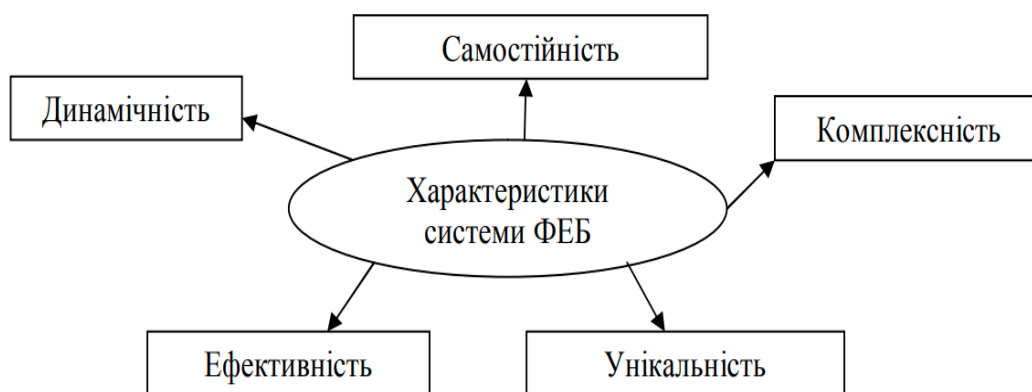
1.1 Поняття та значення фінансово-економічної безпеки підприємства

Економічна безпека є однією з основних умов стабільного функціонування підприємств у сучасних реаліях. Вона включає не лише захист від зовнішніх загроз, але й забезпечення внутрішньої стабільності та ефективності господарської діяльності. Поняття економічної безпеки має різні трактування в наукових джерелах, але в контексті сучасного розвитку національних економік воно охоплює широкий спектр аспектів, що забезпечують здатність підприємства діяти в умовах конкуренції, захищаючи свої інтереси і одночасно максимально використовуючи можливості для росту та розвитку [43, с.56].

Економічна безпека підприємства визначається як його здатність підтримувати стабільний рівень функціонування в умовах як існуючих, так і потенційних загроз, досягати поставлених стратегічних цілей, захищати себе від негативних впливів внутрішніх і зовнішніх факторів, а також забезпечувати тривалу стабільність та розвиток. Це поняття охоплює не лише захист активів підприємства, але й ефективне використання наявних ресурсів для реалізації стратегічних завдань, підтримку фінансової стабільності, удосконалення управлінських процесів та здатність адаптуватися до швидких змін в зовнішньому середовищі. Загрози економічній безпеці можуть виникати як з боку внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Внутрішні загрози пов'язані з неправильним управлінням, невірними стратегіями або неефективним використанням ресурсів, тоді як зовнішні загрози можуть бути спричинені коливаннями економічної ситуації, змінами в законодавстві, конкурентними факторами або глобальними економічними кризами [54, с.90].

Фінансово-економічна безпека підприємства є важливою складовою його стабільного функціонування в умовах мінливого економічного середовища. Це поняття охоплює здатність підприємства забезпечити свою фінансову стабільність та ефективність діяльності, а також захистити себе від можливих

загроз та ризиків, які можуть виникати як через внутрішні, так і через зовнішні фактори. Визначення фінансово-економічної безпеки має багато аспектів, і вони взаємопов'язані з загальними принципами економічної стійкості і конкурентоспроможності підприємства [32, с.12].

Рис.1.1. Характеристики системи фінансово-економічної безпеки

Фінансово-економічна безпека підприємства включає в себе ряд важливих компонентів. По-перше, це фінансова стабільність, що полягає в здатності підприємства підтримувати оптимальну структуру капіталу, забезпечувати своєчасну сплату зобов'язань та зберігати належний рівень ліквідності. По-друге, економічна стійкість, яка визначає здатність підприємства адаптуватися до змін економічного середовища, таких як коливання валютних курсів, зміни в податковій політиці або зовнішньоекономічні фактори [24, с.32].

Особливе значення має також управління ризиками, що включає в себе ідентифікацію та оцінку можливих загроз, їх моніторинг і розробку відповідних заходів для їх нейтралізації або зниження негативного впливу. Важливим аспектом є управлінська ефективність підприємства, що дозволяє йому реагувати на зміни в умовах функціонування і приймати правильні управлінські рішення в умовах невизначеності [17, с.90].

Фінансово-економічна безпека підприємства є основою для забезпечення не лише захисту активів, але й для досягнення стратегічних цілей підприємства, таких як розширення ринків, підвищення конкурентоспроможності та

забезпечення сталого розвитку. У сучасних умовах, коли бізнес-середовище характеризується високими темпами змін і ризиками, фінансово-економічна безпека стає одним із головних факторів, що визначають здатність підприємства вижити і розвиватися на довгострокову перспективу [23,с.65].

Таким чином, фінансово-економічна безпека підприємства є критично важливою для його стабільного функціонування в умовах нестабільності та постійно змінюваного зовнішнього середовища. Забезпечення такої безпеки дозволяє підприємству не тільки мінімізувати фінансові та економічні ризики, але й активно використовувати наявні ресурси для розвитку та досягнення поставлених цілей [12,с34].

Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства передбачає не тільки виявлення та нейтралізацію ризиків, але й розробку та впровадження системи моніторингу та управлінських механізмів, які дозволяють оперативно реагувати на зміни в економічному середовищі. Важливою складовою цієї системи є розробка та впровадження ефективних стратегій для запобігання кризовим ситуаціям і мінімізації фінансових втрат. Це включає в себе оптимізацію витрат, управління оборотним капіталом, диверсифікацію джерел доходу та активів, а також зміцнення корпоративної культури, що підтримує стабільність підприємства [17, с.92].

Одним із основних аспектів фінансово-економічної безпеки є управління інформаційними ресурсами підприємства. В умовах сучасної цифровізації бізнесу та глобалізації економіки, захист даних і інформації від зовнішніх і внутрішніх загроз має вирішальне значення. Враховуючи швидкість змін і вплив новітніх технологій, підприємства повинні активно використовувати інструменти інформаційної безпеки для збереження конфіденційності, цілісності та доступності фінансової та економічної інформації [18,с.45].

Особливу увагу варто звернути на внутрішні аспекти економічної безпеки, зокрема на систему управління підприємством, яка повинна бути гнучкою та адаптованою до змінних умов. Ефективне управління фінансами та ресурсами дозволяє зберегти баланс між ризиками і можливостями для підприємства.

Важливим є також забезпечення належного контролю за фінансовими потоками та використанням ресурсів, а також проведення регулярного аудиту для виявлення потенційних загроз.

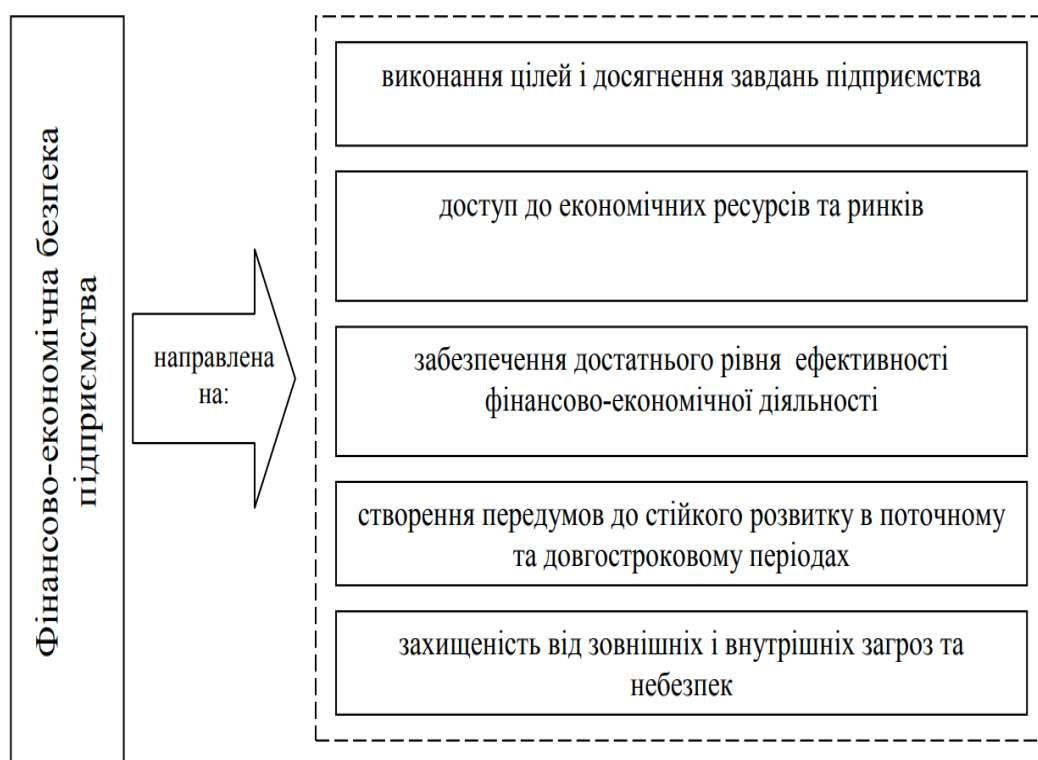
Фінансово-економічна безпека також охоплює стратегічне планування, яке дозволяє підприємству оцінювати і передбачати можливі загрози в майбутньому, а також готувати плани дій на випадок кризових ситуацій. Це передбачає не лише розробку антикризових стратегій, але й постійну готовність підприємства до змін, що забезпечує його здатність не тільки зберігати, а й збільшувати свою ринкову частку та конкурентоспроможність [25,с.72].

Отже, фінансово-економічна безпека підприємства є багатограним поняттям, що включає не тільки захист від зовнішніх і внутрішніх загроз, а й ефективне використання ресурсів, управлінську стабільність та стратегічну здатність адаптуватися до змінюваних умов. Збалансований підхід до забезпечення фінансово-економічної безпеки дозволяє підприємствам не лише зберігати свою стабільність у непередбачуваних умовах, а й активно шукати нові можливості для зростання та розвитку.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є не лише завданням його керівництва, а й важливим аспектом, що впливає на конкурентоспроможність підприємства на ринку. Успішне впровадження заходів з фінансово-економічної безпеки забезпечує стабільний розвиток підприємства, що дозволяє йому вчасно реагувати на економічні, фінансові та політичні зміни, зберігати свою ринкову позицію і при цьому максимально ефективно використовувати наявні ресурси [18, с.30].

У сучасному бізнес-середовищі, що характеризується високою динамічністю та непередбачуваністю, роль фінансово-економічної безпеки стає особливо важливою. Зміни в глобальній економіці, коливання валютних курсів, торгові війни, нестабільність політичних ситуацій можуть значно вплинути на діяльність підприємства. Тому, щоб залишатися конкурентоспроможними та забезпечувати своє сталий розвиток, підприємства повинні вчасно виявляти потенційні загрози і застосовувати ефективні механізми їх запобігання.

Однією з ключових складових фінансово-економічної безпеки є ризик-менеджмент — система заходів, спрямованих на оцінку, мінімізацію або усунення фінансових, економічних та інших видів ризиків. Це дозволяє підприємству зберігати стабільність навіть у найскладніших умовах. Стратегічний підхід до ризик-менеджменту передбачає не тільки виявлення та оцінку ризиків, а й впровадження системи превентивних заходів для їх нейтралізації, включаючи диверсифікацію активів, створення резервних фондів, захист від валютних ризиків, моніторинг ринкових тенденцій і зміни в політичному середовищі [32,с.65].

Рис.1.2. Роль фінансово-економічної безпеки підприємства

Окрім цього, важливим елементом фінансово-економічної безпеки є адаптивність підприємства до змін. У умовах постійних змін на глобальному і національному рівнях, підприємства повинні бути готові до швидкої адаптації своїх бізнес-процесів. Це включає в себе не лише впровадження інноваційних технологій і розширення ринків, але й здатність зберігати ефективність та

конкурентоспроможність навіть в умовах економічної невизначеності [14,с.120].

Не менш важливою є також роль корпоративного управління в забезпеченні фінансово-економічної безпеки. Прозорість, ефективне управління ресурсами, антикризові стратегії, побудова системи внутрішнього контролю та належне управління ризиками дозволяють своєчасно виявляти загрози і знижувати їх негативний вплив. Впровадження сучасних методів управління фінансовими потоками, автоматизація процесів, використання цифрових технологій для моніторингу та аналізу економічної ситуації — усе це сприяє зміцненню фінансово-економічної безпеки підприємства [19,с.24].

Загалом, фінансово-економічна безпека підприємства є інтегрованою частиною його стратегії розвитку, яка дозволяє не тільки зберігати стабільність, але й отримувати конкурентні переваги. Адже в умовах сучасного бізнес-середовища підприємства, які ефективно управляють своєю безпекою, мають змогу не лише адаптуватися до змін, а й прогнозувати ризики та впливати на економічні процеси.

1.2 Типи та джерела загроз фінансово-економічній безпеці підприємства

Загрози фінансово-економічній безпеці підприємства можуть виникати з різних джерел і мають широкий спектр впливу на його стабільність та ефективність. Одним з основних джерел є зовнішні фактори, які включають економічні, політичні та соціальні зміни. Економічні зміни, такі як коливання валютних курсів, зміни в податковій політиці, рівень інфляції чи зміни цін на сировину, можуть суттєво вплинути на фінансовий стан підприємства. Також політична нестабільність, торгові санкції або зовнішньоекономічні кризи створюють додаткові ризики для підприємств, які працюють на міжнародних ринках. Глобальні фінансові кризи, падіння фондових ринків або зміни в

регулюванні міжнародної торгівлі також можуть призвести до значних втрат [21, с.67].

Не менш важливими є внутрішні загрози, що пов'язані з діяльністю самого підприємства. Неefективне управління фінансами, погане планування бюджету або неправильне управління ліквідністю можуть призвести до фінансових труднощів. Внутрішні проблеми в організаційній структурі, відсутність належної координації між підрозділами або недосконала корпоративна культура можуть знизити ефективність діяльності підприємства, що також може негативно вплинути на його фінансово-економічну безпеку. Внутрішні загрози можуть також виникати через корупцію, шахрайство серед співробітників або керівництва, що призводить до великих фінансових втрат [21, с.68].

Окрім того, в умовах цифровізації та технологічних змін підприємства стикаються з новими загрозами, пов'язаними з інформаційною безпекою. Кіберзагрози, такі як зломи інформаційних систем, витік конфіденційної інформації або атаки на сервери, можуть завдати серйозної шкоди фінансовому стану підприємства. Відсутність інвестицій в новітні технології і інновації також може призвести до втрати конкурентоспроможності, що в свою чергу створює додаткові ризики для економічної безпеки підприємства.

Соціальні та екологічні загрози є ще однією важливою складовою, що може впливати на фінансово-економічну безпеку підприємства. Зміни в соціально-економічному середовищі, такі як зміни в споживчих уподобаннях, демографічні зміни або нові тенденції на ринку, можуть створити як можливості, так і ризики для підприємства. Крім того, природні катастрофи чи екологічні кризи можуть порушити виробничі процеси та призвести до значних фінансових витрат [30,с.12].

Фінансові загрози, пов'язані з недостатньою ліквідністю, непогашеними боргами або зниженням фінансових показників, також мають важливе значення. Несвоєчасна виплата боргів, відсутність фінансової гнучкості або

низька рентабельність можуть призвести до серйозних фінансових труднощів і поставити під загрозу подальшу діяльність підприємства.

Таким чином, загрози фінансово-економічній безпеці підприємства є багатогранними і можуть виникати як з внутрішніх, так і з зовнішніх джерел. Для їх ефективного управління підприємства повинні впроваджувати стратегії мінімізації ризиків, застосовувати новітні технології безпеки, вдосконалювати управлінські процеси та забезпечувати стабільність на всіх етапах своєї діяльності [18,с.32].

Управління загрозами фінансово-економічній безпеці підприємства вимагає постійного моніторингу внутрішніх і зовнішніх факторів, що можуть впливати на його стабільність. В умовах глобалізації та швидких змін на світових ринках, підприємства повинні бути готові до будь-яких економічних потрясінь, від інфляційних процесів до змін у політичній ситуації, які можуть істотно змінити їхні операційні умови [42, с.34].

Для ефективного запобігання загрозам підприємства повинні розробити системи раннього виявлення ризиків, що дозволяють оперативно реагувати на зміни в середовищі. Це передбачає впровадження комплексних систем моніторингу та прогнозування економічних, фінансових і соціальних факторів. Такий підхід дозволяє вчасно адаптувати стратегії управління, коригувати бізнес-плани і оперативно реагувати на загрози.

Важливим аспектом є також розробка кризових стратегій і планів для мінімізації наслідків можливих загроз. Підприємства повинні мати чітко визначені механізми для вирішення фінансових труднощів, таких як реструктуризація боргів або зниження витрат, а також стратегічні заходи, які дозволяють ефективно відновлювати бізнес після кризових ситуацій. Враховуючи сучасні технології, особливу увагу слід приділяти кібербезпеці, оскільки витік або втрата даних можуть стати серйозною загрозою для репутації та фінансового стану підприємства [12,с.90].

Урахування внутрішніх загроз, таких як недостатньо кваліфіковані кадри, проблеми з корпоративною культурою чи управлінською ефективністю, також

є важливою частиною стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки. Підприємства повинні інвестувати у розвиток людського капіталу, підвищення кваліфікації персоналу та створення ефективних комунікаційних каналів між різними рівнями управління [14,с.87].

Екологічні та соціальні загрози потребують уваги щодо сталого розвитку підприємства та його здатності до адаптації в умовах змін клімату або соціальних трансформацій. Для цього необхідно враховувати екологічні вимоги, стандарти сталого розвитку та вплив на довкілля, а також розуміти соціальні та демографічні тенденції, які можуть змінити ринок праці та попит на продукцію підприємства.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства вимагає також розробки і впровадження внутрішніх систем контролю, що дозволяють здійснювати постійний аудит фінансових процесів, виявляти можливі шахрайські дії та гарантувати прозорість в управлінні фінансами. Це створює не тільки захист від потенційних загроз, але й дозволяє зміцнити довіру до підприємства з боку інвесторів, клієнтів та інших стейкхолдерів.

У підсумку, ефективне управління загрозами фінансово-економічної безпеки підприємства є комплексним завданням, що включає моніторинг, оцінку ризиків, розробку стратегій для запобігання негативним наслідкам, а також оперативну адаптацію до змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі. Підприємства, які здатні ефективно реагувати на ці загрози, мають більше шансів на стабільний розвиток і забезпечення своїх конкурентних переваг в умовах сучасної економіки [12,с.92].

Механізми виникнення загроз фінансово-економічній безпеці підприємства можна розглядати як сукупність факторів і процесів, які ведуть до виникнення небезпечних ситуацій, здатних вплинути на стабільність і ефективність його функціонування. Загрози можуть виникати як зовнішніми, так і внутрішніми факторами, що взаємодіють між собою. Розглянемо основні механізми, через які загрози можуть проявлятися.

По-перше, зовнішні фактори, такі як зміни в економічному середовищі, політичні коливання, технологічні інновації, екологічні катастрофи чи глобальні фінансові кризи, можуть стати основою для виникнення загроз. Наприклад, валютні коливання можуть призвести до фінансових втрат підприємства, якщо воно займається міжнародною торгівлею або має зовнішні борги в іноземній валюті. Політичні зміни, такі як введення санкцій, зміни в податковому законодавстві або торгових угодах, також можуть спричинити нестабільність для підприємства. Технологічні нововведення можуть змінити правила гри на ринку, вимагаючи від підприємств значних інвестицій у модернізацію виробництва, що в свою чергу може створити додаткові фінансові ризики [19,с.73].

По-друге, внутрішні фактори та управлінські помилки є важливими механізмами виникнення загроз. Це може бути результатом неефективного управління фінансами, наприклад, неправильне розподілення ресурсів, неухважність до ліквідності або порушення правил фінансового контролю. Неефективна організаційна структура, відсутність чіткої стратегії розвитку або проблеми в управлінні персоналом можуть послабити внутрішню стабільність підприємства, що відкриває шлях для виникнення загроз [19,с.74].

Третім важливим механізмом є несприятлива конкурентна ситуація. Підвищена конкуренція на ринку може призвести до втрати частки ринку, зниження цін та, як наслідок, зниження прибутковості підприємства. Це може відбутися через вихід на ринок нових гравців, зміну смаків і уподобань споживачів або введення нових інноваційних продуктів конкурентами.

Ще одним механізмом є недостатня адаптація підприємства до змін у зовнішньому середовищі, таких як зміни в технологіях, ринкових умовах чи навіть соціальних тенденціях. Наприклад, підприємства, що не інвестують у цифрові технології або не зважають на зміни в споживчих перевагах, можуть зіткнутися з проблемами конкурентоспроможності. Це може призвести до втрати клієнтів, що зменшить доходи і фінансову стабільність підприємства [22,с.20].

Нарешті, механізми виникнення загроз також можуть бути пов'язані з фінансовими махінаціями або шахрайством всередині організації. Зловживання службовим становищем, корупція, маніпулювання фінансовими звітами або інші форми нелегітимної діяльності можуть не лише створити фінансові труднощі, але й завдати серйозної шкоди репутації підприємства [22,с.22].

Таким чином, механізми виникнення загроз фінансово-економічній безпеці підприємства є складними і багатограними. Вони включають як зовнішні фактори, так і внутрішні процеси, і можуть взаємодіяти між собою, посилюючи негативний вплив. Для ефективного управління цими загрозами підприємства повинні враховувати всі можливі ризики і активно впроваджувати стратегії для їх мінімізації.

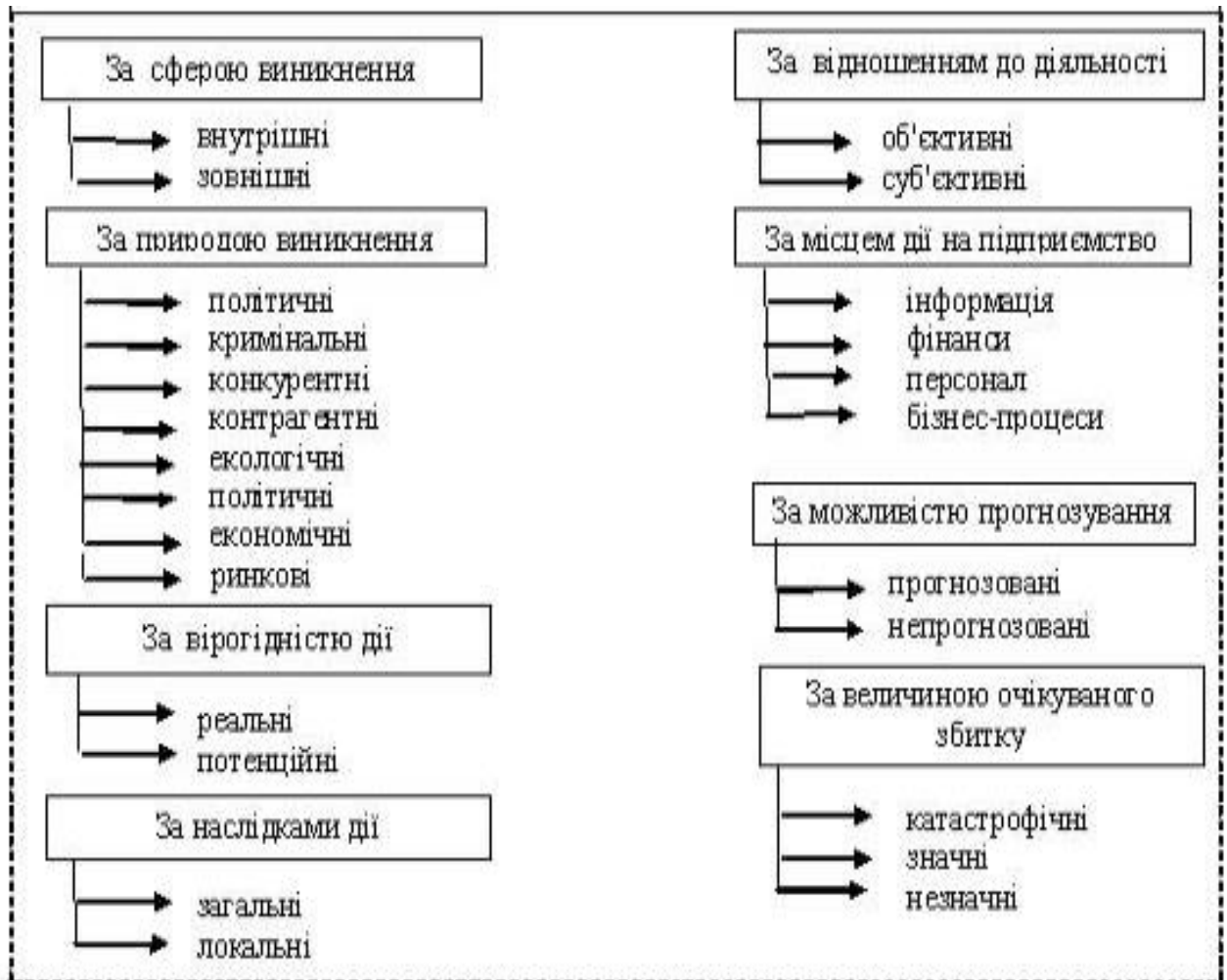

Рис. 1.3. Класифікація загроз економічній безпеці підприємства

Продовжуючи розгляд механізмів виникнення загроз фінансово-економічній безпеці підприємства, важливо також звернути увагу на роль людського фактору. Неякісна робота персоналу або недостатня кваліфікація співробітників можуть спричинити значні фінансові втрати та інші загрози. Наприклад, помилки в обробці фінансових документів, невірні прогнози щодо ринкових умов або недоліки у веденні бухгалтерії можуть призвести до серйозних наслідків для підприємства. Крім того, неналежна корпоративна культура, відсутність прозорих механізмів комунікації і зловживання службовим становищем можуть стати джерелом не тільки внутрішніх загроз, але й правових та репутаційних ризиків [25,с.120].

Ще одним важливим механізмом є вплив природних і техногенних катастроф. Природні катастрофи, такі як землетруси, повені, урагани, можуть порушити виробничі процеси, знищити інфраструктуру підприємства або призвести до втрат матеріальних ресурсів. Техногенні катастрофи, такі як аварії на виробництві чи викиди шкідливих речовин, також можуть негативно вплинути на фінансову стабільність підприємства, створюючи додаткові витрати на відновлення та компенсацію збитків. У таких випадках відсутність належного страхування або аварійних планів може призвести до значних фінансових труднощів для підприємства [10,с.23].

Окрім того, важливим є механізм взаємодії підприємства з зовнішніми контрагентами. Загрози можуть виникати через ненадійних партнерів, постачальників або покупців. Недобросовісна поведінка з боку партнерів, зокрема у вигляді несвоєчасних виплат, порушення умов контрактів чи якісних характеристик поставлених товарів, може призвести до порушення виробничих планів та втрати фінансової стабільності. У свою чергу, зміни в платоспроможності ключових контрагентів можуть піддати підприємство додатковим фінансовим ризикам [11,с.2].

Також варто зазначити, що зміни в законодавчому та нормативному середовищі можуть стати важливим джерелом загроз. Законодавчі зміни, такі як введення нових податків або змін у правилах регулювання бізнесу, можуть

призвести до значних витрат для підприємства, змусити його змінювати стратегії або навіть призвести до закриття деяких підрозділів. Невідповідність підприємства новим вимогам може також призвести до штрафів і правових санкцій, що вплине на його фінансовий стан.

Ще один механізм виникнення загроз полягає в недооцінці або уповільненій адаптації підприємства до інновацій та змін у ринкових умовах. Технологічні зміни, автоматизація виробничих процесів, впровадження нових продуктів або послуг можуть не тільки змінити умови конкуренції на ринку, але й створити додаткові ризики для підприємств, які не встигають адаптуватися до цих змін. Технологічні збої або невдачі в інноваційних проектах можуть також мати серйозні наслідки для фінансово-економічної безпеки [15,с.44].

Загрози можуть також виникати через відсутність належної диверсифікації бізнесу. Якщо підприємство сильно залежить від одного виду діяльності або обмеженої групи постачальників, це може зробити його надто вразливим до зовнішніх потрясінь, таких як економічні кризи, зміни в попиті на продукцію або політичні конфлікти. Відсутність плану дій для диверсифікації ризикує поставити підприємство в ситуацію, де навіть незначні зміни в навколишньому середовищі можуть призвести до серйозних фінансових втрат [15,с.45].

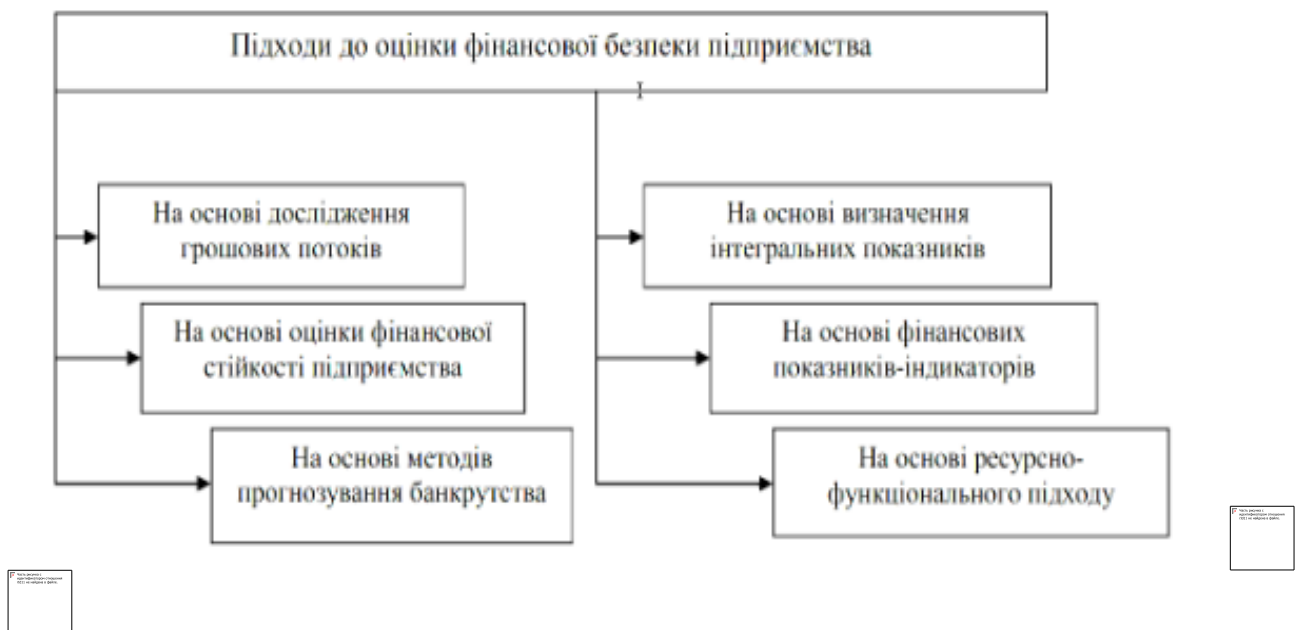
Отже, механізми виникнення загроз фінансово-економічній безпеці підприємства є багатограними і взаємопов'язаними. Це результат взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів, які можуть змінюватися, посилюватися або взаємодіяти один з одним. Сучасне підприємство повинно бути готове до таких загроз і розробляти стратегії, які дозволяють ефективно управляти ризиками, мінімізувати потенційні втрати та забезпечувати стійкість на всіх етапах своєї діяльності.

1.3 Методи оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства

Оцінка фінансово-економічної безпеки підприємства є невід'ємною частиною процесу управління ризиками, оскільки вона дозволяє виявити

можливі загрози для стабільності і розвитку бізнесу. Існують різні методи оцінки фінансово-економічної безпеки, які допомагають визначити рівень захищеності підприємства від внутрішніх і зовнішніх ризиків, а також ефективність його фінансової стратегії.

Одним із основних методів оцінки є аналіз фінансових показників підприємства. За допомогою фінансових коефіцієнтів можна оцінити ліквідність, платоспроможність, рентабельність та ефективність використання активів. Наприклад, коефіцієнт поточної ліквідності дозволяє оцінити здатність підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання, а коефіцієнт заборгованості дає змогу визначити рівень фінансової залежності підприємства від зовнішніх позик. Рентабельність активів та власного капіталу вказує на ефективність використання ресурсів підприємства для генерування прибутку. Ці показники дають змогу визначити, чи є підприємство фінансово стабільним і здатним підтримувати свою безпеку в умовах зовнішніх і внутрішніх змін.

Рис. 1.4. Формування методів оцінки безпеки підприємства

Іншим методом є використання моделей оцінки фінансової безпеки, таких як модель «порога банкрутства» або дискримінантний аналіз. Ці методи дозволяють за допомогою статистичних розрахунків прогнозувати можливі фінансові проблеми, наприклад, ризик банкрутства або невиконання

фінансових зобов'язань. Дискримінантний аналіз оцінює ймовірність того, що підприємство потрапить у фінансову кризу, шляхом порівняння його фінансових показників з історичними даними про підприємства, що зазнали банкрутства.

Не менш важливим є метод SWOT-аналізу (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), який дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства, а також можливості і загрози, що виникають внаслідок змін зовнішнього і внутрішнього середовища. Цей метод сприяє комплексному підходу до оцінки не тільки фінансових аспектів, а й стратегічних, операційних та соціальних факторів, які можуть вплинути на економічну безпеку підприємства.

Метод сценарного аналізу також є ефективним інструментом оцінки фінансово-економічної безпеки. Він полягає в прогнозуванні різних сценаріїв розвитку подій на основі існуючих даних про макроекономічні, ринкові та фінансові умови. Це дозволяє підприємству підготуватися до можливих кризових ситуацій і розробити стратегії для зменшення ризиків, що можуть виникнути в результаті зовнішніх і внутрішніх факторів.

Інші методи оцінки включають використання індексів економічної безпеки, які дозволяють порівнювати різні аспекти діяльності підприємства з галузевими стандартами або середніми показниками по ринку. Наприклад, індекс фінансової безпеки може включати показники ліквідності, рентабельності, обігових коштів, а також рівень боргового навантаження, щоб оцінити фінансову стійкість підприємства.

Важливим є також використання моніторингу зовнішніх факторів, таких як макроекономічна ситуація, зміни в законодавстві, політичні ризики тощо. Підприємство повинно постійно оцінювати зміни в цих факторах і адаптувати свою стратегію для мінімізації зовнішніх загроз. Для цього можуть бути використані методи аналізу та прогнозування змін на ринку, які дозволяють оперативно виявляти загрози, що можуть вплинути на стабільність фінансово-економічної безпеки.

Таким чином, оцінка фінансово-економічної безпеки підприємства є складним та багатогранним процесом, що включає різні методи і підходи. Використання комбінації фінансових, стратегічних та прогнозних методів дозволяє отримати комплексну картину фінансово-економічної безпеки підприємства, виявити потенційні ризики і розробити заходи для їх усунення або мінімізації.

Окрім традиційних методів оцінки фінансово-економічної безпеки, важливим інструментом є використання методів моделювання та прогнозування ризиків. Ці методи дозволяють підприємствам аналізувати та враховувати можливі майбутні сценарії, що можуть вплинути на їхню економічну стабільність. Наприклад, методи монте-карло або дерева рішень дають змогу підприємствам провести кілька варіантів оцінки потенційних ризиків з урахуванням різних економічних і ринкових умов. Це дозволяє точніше передбачити можливі загрози та розробити відповідні стратегії для їх мінімізації.

Один із важливих аспектів оцінки фінансово-економічної безпеки полягає в аналізі та контролі грошових потоків підприємства. Грошові потоки мають визначальний вплив на платоспроможність і фінансову стабільність компанії, тому їхня оцінка є важливою складовою частиною аналізу безпеки. Аналіз грошових потоків дає змогу оцінити, наскільки ефективно підприємство управляє своїми фінансами, а також виявити можливі ризики, пов'язані з обмеженням ліквідності або проблемами із забезпеченням поточних зобов'язань.

Окремо варто зазначити важливість оцінки ризиків, пов'язаних з інвестиціями та зовнішніми фінансовими зобов'язаннями підприємства. Інвестиційна діяльність є важливою складовою частиною забезпечення економічної безпеки, але водночас вона несе певні ризики, особливо в умовах фінансової нестабільності. Оцінка інвестиційних ризиків дозволяє підприємству своєчасно виявити і зменшити ймовірність негативного впливу нестабільності на дохідність і прибутковість підприємства.

Не менш важливою є оцінка конкурентоспроможності підприємства як складова фінансово-економічної безпеки. Конкурентоспроможність підприємства залежить не лише від фінансових результатів, але й від його здатності адаптуватися до змін на ринку, застосовувати інноваційні технології, здійснювати ефективне управління персоналом і підтримувати репутацію на ринку. Оцінка конкурентоспроможності дозволяє виявити слабкі сторони підприємства, які можуть призвести до втрати позицій на ринку та, як наслідок, до фінансових втрат.

Крім того, методи оцінки фінансово-економічної безпеки повинні враховувати специфіку кожного підприємства, його галузеву приналежність і розмір. Наприклад, для великих корпорацій важливими будуть методи оцінки стратегічної безпеки, ризиків у межах міжнародних операцій, а для малих і середніх підприємств — методи, що орієнтуються на оперативні ризики та ефективність фінансового управління в умовах обмежених ресурсів.

Нарешті, важливим є постійний моніторинг і коригування системи оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства. Економічна ситуація та фінансові умови постійно змінюються, тому система оцінки повинна бути гнучкою і здатною швидко адаптуватися до нових реалій. Для цього необхідно використовувати як внутрішні, так і зовнішні джерела інформації для оцінки змін в економічному середовищі, таких як економічні прогнози, аналіз конкурентів, зміни в законодавстві тощо.

У загальному підсумку, ефективна оцінка фінансово-економічної безпеки підприємства забезпечує основу для своєчасного реагування на загрози, формування стратегій і ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Вона дозволяє не тільки уникнути значних фінансових втрат, але й допомагає підприємству зберігати стійкість і конкурентні переваги в умовах динамічної економічної ситуації.

Також важливим аспектом є впровадження системи управління ризиками, яка дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни в економічному середовищі. Це може бути досягнуто через використання автоматизованих

систем моніторингу, які забезпечують постійне відстеження показників фінансової та економічної безпеки в реальному часі. Такі системи дозволяють своєчасно виявляти відхилення від нормальних значень і оперативно вжити заходів для мінімізації потенційних загроз.

Одним із важливих підходів у цьому контексті є використання інтегрованих систем управління безпекою підприємства. Вони поєднують в собі аналіз фінансових, операційних, стратегічних та інших показників, що дозволяє створити комплексну картину стану безпеки. В результаті підприємство отримує змогу більш ефективно прогнозувати та мінімізувати ризики, спираючись на різноманітні джерела даних, зокрема внутрішні звіти, ринкові тренди, прогнози експертів, а також інструменти для моделювання можливих сценаріїв розвитку подій.

Для забезпечення надійної оцінки фінансово-економічної безпеки важливо також регулярно проводити стрес-тести — спеціалізовані перевірки здатності підприємства витримати певні екстремальні умови, такі як різке падіння попиту, коливання валютних курсів або різке підвищення витрат. Стрес-тести допомагають визначити, як підприємство зможе реагувати на надзвичайні обставини, забезпечити оптимальні фінансові резерви та виявити слабкі місця в стратегічному управлінні, що потребують коригування.

Ще одним важливим інструментом є проведення аудиту фінансово-економічної безпеки. Це включає як внутрішній аудит, так і залучення зовнішніх експертів для незалежної оцінки ефективності управління фінансовими ризиками. Аудит дозволяє не лише виявити потенційні проблеми, а й оцінити, наскільки ефективно підприємство реалізує політики та стратегії щодо зниження фінансових ризиків. Це також дає змогу зробити рекомендації для оптимізації існуючих процесів і механізмів.

Усвідомлення необхідності регулярної оцінки та коригування стратегій економічної безпеки підприємства є важливим чинником у забезпеченні його довгострокової стійкості. Адже в умовах глобалізації та постійних змін у економічному середовищі, підприємства стикаються з новими викликами, які

вимагають постійної адаптації. Невпинне вдосконалення методів оцінки та моніторингу фінансово-економічної безпеки дозволяє підприємствам не лише зберегти свою конкурентоспроможність, а й забезпечити сталий розвиток на довгострокову перспективу.

Підсумовуючи, можна сказати, що оцінка фінансово-економічної безпеки підприємства є багатограним і складним процесом, що потребує комплексного підходу, включаючи аналіз фінансових показників, використання спеціалізованих моделей, моніторинг зовнішніх і внутрішніх ризиків, а також розробку стратегій управління та прогнозування майбутніх загроз. Застосування ефективних методів і інструментів оцінки є необхідною умовою для забезпечення надійного захисту активів підприємства, стабільності його фінансового стану та безпеки в умовах постійних змін.

Висновки до розділу 1

У даному розділі були розглянуті основні теоретичні аспекти фінансово-економічної безпеки підприємства, а також ключові фактори, що визначають її рівень та методи забезпечення. Фінансово-економічна безпека підприємства є важливою складовою його стійкості та здатності до адаптації в умовах постійних змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Успішне функціонування підприємства залежить від здатності своєчасно виявляти загрози та ризики, що можуть негативно вплинути на його фінансову стабільність, а також від ефективних заходів для їх нейтралізації.

Було визначено, що поняття фінансово-економічної безпеки охоплює не лише захист від зовнішніх загроз, таких як економічні кризи, політична нестабільність або зміни в законодавчому середовищі, але й забезпечення внутрішньої стабільності підприємства, яка залежить від ефективності управлінських процесів, використання фінансових ресурсів та управління ризиками. Тому комплексний підхід до управління фінансово-економічною

безпекою є необхідною умовою для забезпечення стабільного розвитку підприємства.

Також вивчено різноманітні типи та джерела загроз фінансово-економічній безпеці підприємства, серед яких найбільше значення мають економічні, фінансові, політичні, організаційні та технічні загрози. Кожен з цих типів загроз може мати значний вплив на стабільність підприємства і потребує відповідних методів моніторингу та оцінки.

У процесі дослідження було визначено, що ефективна система оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства має включати як традиційні, так і інноваційні методи. Зокрема, методи фінансового аналізу, прогнозування та моделювання ризиків дають можливість оцінити потенційні загрози на різних етапах розвитку підприємства та знизити ймовірність їх негативного впливу.

Отже, теоретичні основи фінансово-економічної безпеки підприємства включають багатогранний підхід до управління ризиками, оцінки загроз та розробки заходів для забезпечення стабільності і розвитку підприємства. На основі розглянутих аспектів можна стверджувати, що досягнення належного рівня фінансово-економічної безпеки є невід'ємною складовою стратегії будь-якого підприємства, яке прагне до довгострокової стабільності та успішного функціонування в умовах конкурентного середовища.

РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ДРУЖБА СВК»

2.1 Аналіз сучасного стану та загальна характеристика ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Об'єктом дослідження діяльності підприємства у цій кваліфікаційній роботі є товариство з обмеженою відповідальністю «ДРУЖБА СВК», яке розташоване в селі Зоря Саратського району Одеської області.

Історія господарства починається у 1947 році, коли на території села було створено три колективних господарства: колгосп імені Ф. Енгельса, колгосп імені К. Маркса та колгосп «Іскра». Основні напрямки їхньої діяльності включали рослинництво та тваринництво. У рослинництві пріоритетними були зернові культури, а в тваринництві — розведення великої рогатої худоби, овець, свиней та птиці. На основі цих колгоспів згодом було створено колективне господарство «Дружба», яке мало значні земельні угіддя та орієнтувалося на зерно-тваринницький напрямок.

Господарство займалося вирощуванням зернових культур, кормових рослин, овочів, картоплі, садівництвом та виноградарством. У тваринництві основний акцент робився на виробництві молока та м'яса. У 2000 році, відповідно до Закону України «Про колективну власність в Україні», підприємство було реорганізоване в сільськогосподарський виробничий кооператив (СВК) «Дружба».

Вищим органом управління ТОВ «ДРУЖБА СВК» є Загальні збори членів кооперативу. Виконавчий орган представлений Правлінням Кооперативу, яке очолює Голова Кооперативу. Контролюючий орган — Ревізійна комісія.

Підприємство реалізує свою продукцію як для внутрішнього споживання, так і для продажу. Споживачами є мешканці села Зоря та навколишніх населених пунктів. Продукція реалізується безпосередньо з бригад, а також через власну роздрібну мережу, яка включає чотири продовольчі магазини,

кафе «Камчія» та бар «Камчія». Значну частину продукції становлять зернові та олійні культури, м'ясо та м'ясні вироби, які постачаються приватним підприємцям із різних регіонів України — Одеси, Білгород-Дністровського, Києва, Харкова, Полтави тощо.

Кооператив постійно розвивається, прагнучи вдосконалювати свою матеріально-технічну базу та виробничі процеси. Завдяки ефективному управлінню та орієнтації на якісну продукцію, підприємство зміцнило свої позиції на регіональному ринку. Однією з особливостей ТОВ «ДРУЖБА СВК» є тісна взаємодія з місцевими громадами, що сприяє покращенню соціально-економічного стану села Зоря та прилеглих територій.

Продовжуючи зберігати багаторічний досвід господарювання, підприємство адаптується до сучасних умов, впроваджуючи інноваційні технології в аграрній сфері та систему управління. Завдяки цьому ТОВ «ДРУЖБА СВК» успішно працює в умовах конкурентного ринку.

Ефективність фінансово – господарської діяльності оцінюється загальним обсягом отриманого прибутку та його величиною на одиницю вкладеного капіталу, ресурсів, понесених витрат. Основні економічні та виробничі показники роботи господарства приведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. - Основні економічні та виробничі показники сільськогосподарського виробництва в ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2022р. від 2021р.	
			абс.	%
Обсяг продукції в натуральному виразі, т	1191,0	984,8	-206	-17,31
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	143 652	171 390	27 738	19,31
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	85 984	106 807	20 823	24,22
Адміністративні витрати, тис. грн.	4 675	4 849	174	3,72
Витрати на збут, тис. грн.	3 824	3 660	-164	-4,29
Валовий прибуток, тис. грн.	57 668	64 583	6 915	11,99
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	47 158	66 181	19 023	40,34

Фондовіддача, грн.	0,258	0,169	-0,089	-34,5
- по продукції	1,16	1,32	0,16	14,27
Фондорентабельність, %	38,0	51,02	13,02	x
Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	133699,5	183560	49860,5	37,29
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,07	0,93	-0,14	-13,10
Рентабельність продукції, %	40,14	37,68	-2,46	x
Рентабельність виробництва, %	18,28	21,13	2,85	x

Провівши аналіз фінансово-господарських показників за 2021-2022 роки в таблиці 2.1. Обсяг продукції в натуральному вираженні за 2021 рік склав 1191,0 т та за 2022 рік склав 984,8 т. Спостерігається значне скорочення обсягу виробництва на 17,31%. Це може бути наслідком зниження попиту, виробничих обмежень або інших зовнішніх і внутрішніх факторів.

Незважаючи на скорочення обсягів виробництва, чистий дохід за 2021 рік - 143 652 тис. грн, а за 2022 рік: 171 390 тис. грн. Що свідчить про зріст на 19,31%, що може привело до підвищення цін на продукцію або збільшення частки високоприбуткових товарів у структурі реалізації.

Зростання собівартості на +20 823 тис. грн (+24,22%) перевищує зростання чистого доходу, що може негативно вплинути на рентабельність. Це вказує на підвищення витрат на виробництво, наприклад, через інфляцію чи подорожчання матеріальних ресурсів. Адміністративні витрати залишаються стабільними з незначним зростанням +174 тис. грн (+3,72%). Це може бути наслідком помірною підвищення заробітних плат або інших операційних витрат.

Валовий прибуток у 2021 р. - 57 668 тис. Грн, у 2022 р. 64 583 тис. грн, відхилення складає +6 915 тис. грн (+11,99%). Зростання валового прибутку вказує на підвищення ефективності операційної діяльності, незважаючи на збільшення собівартості. Чистий прибуток зріс значними темпами у порівнянні з 2022 роком (+40,34%), що демонструє підвищення загальної фінансової стійкості підприємства.

Позитивними тенденціями діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021 - 2022 рік можна назвати значне зростання чистого доходу (+19,31%) та чистого прибутку (+40,34%). та підвищення валового прибутку та фондорентабельності.

До негативних явищ можна віднести скорочення обсягу продукції у порівнянні з 2022 роком (-17,31%), зниження фондівдачі (-34,5%) та оборотності оборотних коштів (-13,10%) та зниження рентабельності продукції (-2,46%).

В даному випадку керівництву ТОВ «ДРУЖБА СВК» необхідно оптимізувати витрати на виробництво для підвищення рентабельності продукції. Впровадити заходи для підвищення ефективності використання оборотних коштів і основних фондів. Аналізувати причини зниження обсягів виробництва та розробити стратегії для їх стабілізації.

Ефективність сільськогосподарського виробництва - ефективність фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання в сільському господарстві, здатність досягати високих показників, ефективності, рентабельності, якості продукції. Критерієм такого виду ефективності є максимальне виробництво сільськогосподарської продукції при мінімальних витратах життя та матеріальної праці. Ефективність сільськогосподарського виробництва вимірюється за допомогою системи показників, наведених у таблиці 2.2. та здійснено розрахунок ефективності діяльності досліджуваного підприємства.

Аналізуючи таблицю 2.2. можна спостерігати, обсяг продукції в натуральному вираженні за 2021 р. складає 1191,0 т, за 2022 рік 984,8 т, відхилення -206 т (-17,31%). Суттєве скорочення обсягу продукції (-17,31%) може бути пов'язане з виробничими обмеженнями, зниженням попиту або труднощами у постачанні сировини.

Зниження обсягу продукції в 2022 році в оптових цінах може бути наслідком зменшення обсягів реалізації на -10 073 тис. грн (-31,42%) або зниження оптових цін на продукцію.

Таблиця 2.2. - Ефективність діяльності та сформованої спеціалізації ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2022р. від 2021р.	
			абс. (+/-)	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	143 652	171 390	27 738	19,31
Обсяг продукції в натуральному виразі, т	1191,0	984,8	-206	-17,31
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.				
Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.				
Середня оптова ціна за 1 тонну продукції, грн.	26918,7	22326,8	-4591,9	-17,06
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	47 158	66 181	19 023	40,34
Рентабельність продукції, %	40,14	37,68	-2,46	x
Рентабельність виробництва, %	18,28	21,13	2,85	x

Середня оптова ціна за 1 тонну продукції у 2021 р. 26 918,7 грн, а у 2022 р. 22 326,8 грн, де відхилення -4591,9 грн (-17,06%). Середня оптова ціна зменшилась на 17,06%, що могло бути обумовлено зовнішнім тиском на ціноутворення (наприклад, конкуренцією чи змінами попиту). Це вплинуло на зниження виручки в оптових цінах.

Незважаючи на зменшення обсягу реалізації продукції, підприємство значно збільшило у чистий прибуток (+40,34%). Це свідчить про ефективніше управління витратами або зростання частки більш рентабельної році продукції у 2022 році (2021 рік: 47 158 тис. грн.; 2022 рік 66 181 тис. грн). Зниження рентабельності продукції на 2,46% свідчить про зростання витрат на одиницю продукції або зменшення ціни реалізації.

Рентабельність виробництва у 2022 р.(21,13%) зросла на +2,85%, що вказує на підвищення загальної ефективності використання виробничих ресурсів.

До позитивних тенденцій відноситься зростання чистого доходу від реалізації (+19,31%) та чистого прибутку (+40,34%). Підвищення

рентабельності виробництва (+2,85%), що свідчить про ефективніше використання виробничих ресурсів.

Для поліпшення ефективності діяльності необхідно проаналізувати причини зменшення обсягу виробництва та розробити заходи для його стабілізації. Оптимізувати структуру витрат для підвищення рентабельності продукції. Провести аналіз ціноутворення та ринкових умов, щоб зменшити тиск на середню оптову ціну.

Для здійснення діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» необхідно забезпеченість ресурсами, серед яких ми виділимо основні і оборотні засоби, власний капітал та поточні зобов'язання, трудові ресурси (табл. 2.3).

Таблиця 2.3. - Забезпеченість основними видами ресурсів ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2022р. від 2021р.	
			абс. (+/-)	%
Обсяг продукції в натуральному виразі, т	1191,0	984,8	-206	-17,31
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	85 984	106 807	20 823	24,22
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	94483	115316	20833	22,05
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	47 158	66 181	19 023	40,34
Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	150	139	-11	-7,33
Фондовіддача, грн.	0,258	0,169	-0,089	-34,5
- по продукції	1,16	1,32	0,16	14,27
Фондорентабельність, %	38,0	51,02	13,02	x
Рентабельність продукції, %	40,14	37,68	-2,46	x
Рентабельність виробництва, %	18,28	21,13	2,85	x

Показники таблиці 2.3. за 2021 - 2022 рік свідчать що зростання собівартості перевищує темпи зростання доходів (+20 823 тис. грн (+24,22%)), що вказує на

підвищення витрат виробництва. Це може бути наслідком подорожчання сировини, енергоносіїв або збільшення витрат на оплату праці.

Повна собівартість реалізованої продукції у 2021 році - 94 483 тис. грн, у 2022 році - 115 316 тис. Грн, де відхилення складає +20 833 тис. грн (+22,05%). Повна собівартість включає адміністративні та інші операційні витрати. Її зростання підтверджує загальне підвищення витрат підприємства.

Середня облікова кількість штатних працівників у 2021 році 150 осіб, у 2022 році 139 осіб. Зменшення чисельності працівників (-11 осіб (-7,33%)) може бути результатом оптимізації персоналу, автоматизації процесів або інших заходів зі скорочення витрат. Проте це може вплинути на продуктивність і ефективність діяльності.

Фондовіддача у порівнянні 2021 з 2022 роком значно знизилась (-34,5%), що вказує на менш ефективне використання основних засобів. Причинами можуть бути недовантаження виробничих потужностей або зменшення продуктивності обладнання.

Зростання фондорентабельності на +13,02% свідчить про підвищення прибутковості основних засобів, незважаючи на зменшення фондовіддачі. Це позитивний аспект, який може бути пов'язаний із оптимізацією виробництва.

Позитивними тенденціями є зростання чистого прибутку (+40,34%) та фондорентабельності (+13,02%). Підвищення рентабельності виробництва (+2,85%). Оптимізація чисельності персоналу (-7,33%) може свідчити про підвищення продуктивності праці.

До негативних відносяться скорочення обсягу продукції в натуральному виразі (-17,31%). Зростання собівартості продукції (+24,22%) та її повної собівартості (+22,05%), що вплинуло на зниження рентабельності продукції (-2,46%).

Необхідно для покращення показників оптимізувати витрати на виробництво для зниження собівартості продукції та підвищення її рентабельності. Розробити заходи для збільшення завантаженості виробничих потужностей і

підвищення фондівдачі. Зосередитись на подальшій оптимізації структури витрат і підвищенні ефективності використання ресурсів.

Оцінка динаміки рентабельності є важливим елементом фінансового аналізу, оскільки дозволяє виявити зміни у прибутковості діяльності підприємства за певний період. Для цього аналізують основні показники рентабельності, які відображають ефективність використання ресурсів, капіталу та управління витратами (табл.2.4.).

Таблиця 2.4. - Оцінка динаміки рентабельності ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2022р. від 2021р.	
			абс.(+/-)	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	143 652	171 390	27 738	19,31
Валовий прибуток, тис. грн.	57 668	64 583	6 915	11,99
Рентабельність продукції, %	40,14	37,68	-2,46	x
Рентабельність виробництва, %	18,28	21,13	2,85	x

З показників таблиці 2.4. можна зробити висновок що чистий дохід від реалізації зріс на 19,31%, що є позитивною тенденцією. Це може бути пов'язано зі збільшенням обсягів реалізації більш рентабельної продукції, підвищенням цін або ефективною маркетинговою стратегією.

Зростання рентабельності виробництва у 2021 році - 18,28%, а у 2022 році 21,13%, що складало на 2,85% більше, вказує на покращення ефективності використання ресурсів і виробничих процесів. Цей показник демонструє, що підприємство змогло підвищити прибутковість у виробничій сфері.

До позитивних тенденцій можна віднести зростання чистого доходу від реалізації (+19,31%) та валового прибутку (+11,99%). Підвищення рентабельності виробництва (+2,85%), що свідчить про покращення ефективності виробничих процесів.

Необхідно для покращення діяльності провести детальний аналіз структури витрат і вжити заходів для їх оптимізації, зокрема шляхом зниження витрат на

сировину, енергоносії або інші ресурси. Продовжити роботу над підвищенням ефективності виробництва для збереження позитивної динаміки рентабельності виробництва.

Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства є ключовим елементом оцінки його ефективності, стійкості та конкурентоспроможності. Він включає розрахунок і оцінку основних фінансових показників, які характеризують стан активів, пасивів, доходів, витрат і прибутковості (табл. 2.5.).

Провівши аналіз таблиці 2.5. можна спостерігати збільшення середньої річної вартості оборотних коштів (2021 рік: 133 699,5 тис. грн. та. 2022 рік: 183 560 тис. грн) на 37,29% свідчить про зростання обсягів залучених оборотних активів. Це може бути пов'язано з накопиченням запасів, збільшенням дебіторської заборгованості або інвестуванням в оборотні активи.

Зниження коефіцієнта оборотності на-13,10% вказує на уповільнення швидкості обігу оборотних коштів, що свідчить про менш ефективне їх використання. Це може бути наслідком збільшення запасів або дебіторської заборгованості, що знижує ефективність операційної діяльності.

Таблиця 2.5. - Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2021р. від 2022р.	
			абс.(+/-)	%
Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	133699,5	183560	49860,5	37,29
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,07	0,93	-0,14	-13,10
Рентабельність продукції, %	40,14	37,68	-2,46	x
Рентабельність виробництва, %	18,28	21,13	2,85	x
Середня річна сума дебіторської заборгованості	5337	6527	1190	22,30
Середня річна сума кредиторської заборгованості	-	-	-	-
Коефіцієнти ліквідності балансу				
- коефіцієнт поточної ліквідності	23,25	18,82	-4,42	-19,05
- коефіцієнт швидкої ліквідності	6,04	7,70	1,66	27,48
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	4,80	7,26	2,46	51,25

Зниження рентабельності продукції з 40,14% на 37,68%, що в відхиленнях складає -2,46%, вказує на зростання витрат у порівнянні з доходами. Це негативна тенденція, яка може бути пов'язана зі збільшенням собівартості або зниженням ціни реалізації продукції.

Підвищення рентабельності виробництва на +2,85% свідчить про ефективніше використання ресурсів у процесі виробництва. Це позитивна тенденція, яка компенсує зниження рентабельності продукції.

Збільшення дебіторської заборгованості на 22,30% або 1 190 тис. грн. може свідчити про погіршення платіжної дисципліни покупців або збільшення обсягів продажу з відстрочкою платежу. Це може знизити ліквідність підприємства та призвести до потреби в додаткових фінансових ресурсах.

Зниження коефіцієнта поточної ліквідності на -4,42, або -19,05% вказує на зменшення здатності підприємства покривати короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів. Проте навіть значення 18,82 значно перевищує нормативний рівень (≥ 1), що свідчить про надмірну ліквідність.

Позитивними аспектами є зростання середньої річної вартості оборотних коштів (+37,29%), що свідчить про збільшення ресурсів для операційної діяльності. Підвищення рентабельності виробництва (+2,85%), що свідчить про ефективніше використання ресурсів. Значне зростання коефіцієнтів швидкої (+27,48%) та абсолютної ліквідності (+51,25%), що вказує на покращення фінансової стабільності підприємства.

Негативним аспектами є зниження коефіцієнта оборотності оборотних коштів (-13,10%), що свідчить про уповільнення їх обороту. Зростання дебіторської заборгованості (+22,30%), що може знизити ліквідність. Зниження рентабельності продукції (-2,46%), що вказує на необхідність оптимізації витрат.

До рекомендацій покращення можна запропонувати оптимізацію управління дебіторською заборгованістю для покращення ліквідності. Розробити заходи

для підвищення оборотності оборотних коштів (зменшення запасів, покращення платіжної дисципліни клієнтів).

Аналіз фінансово-господарської діяльності є важливим інструментом для прийняття стратегічних і тактичних рішень. Регулярне проведення такого аналізу сприяє виявленню слабких місць і розробці заходів для їх усунення, що забезпечує стабільність і зростання підприємства.

Підприємство має велику кількість показників фінансової діяльності. ТОВ «ДРУЖБА СВК». Проаналізуємо їх структуру, динаміку та склад для ТОВ (табл. 2.6).

З показників таблиці 2.6. можна зробити висновки, що собівартість реалізованої продукції у 2022 році в порівнянні з 2021 роком зростає швидшими темпами на 20 823 тис. грн (+24,22%), ніж дохід (+19,31%), що свідчить про підвищення витрат на виробництво. Це негативна тенденція, яка може знижувати прибутковість. Незначне зростання адміністративних витрат на 174 тис. грн або 3,72% є нормальним явищем і свідчить про стабільність операційної діяльності.

Таблиця 2.6. - Динаміка і склад фінансових результатів діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2022р. від 2021р.	
			абс. (+/-)	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	143 652	171 390	27 738	19,31
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	85 984	106 807	20 823	24,22
Адміністративні витрати, тис. грн.	4 675	4 849	174	3,72
Витрати на збут, тис. грн.	3 824	3 660	-164	-4,29
Валовий прибуток, тис. грн.	57 668	64 583	6 915	11,99
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн. в т.числі:	47 158	66 181	19 023	40,34
- від основної операційної діяльності	49169	56074	6905	14,04

- від іншої операційної діяльності	-1938	10948	12886	В - 6.6. р.
- від фінансової діяльності	3	-682	-685	В- 228,3 р.
- від іншої діяльності	-76	-159	-83	109,21
Податок на прибуток, тис. грн.	-	-	-	-
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	47 158	66 181	19 023	40,34
Матеріальні витрати, тис. грн.	110 137	102 914	-7223	-6,56
Матеріаловіддача, грн.	0,291	0,214	-0,077	-26,60
Матеріаломісткість продукції, грн.	3,44	4,68	1,25	36,25

Зменшення витрат на збут у порівнянні з 2022 роком вказує на покращення ефективності розподілу продукції на 164 тис. грн або 4,29%, або оптимізацію маркетингових витрат.

Фінансовий результат до оподаткування значно зріс, що свідчить про покращення фінансової стійкості підприємства. Від основної операційної діяльності зростання на 14,04% (+6 905 тис. грн). Основна діяльність залишається основним джерелом прибутку. Інша операційна діяльність покращилася на 12 886 тис. грн, що є позитивною тенденцією, можливо, через отримання додаткових доходів. Фінансова діяльність погіршилася на 685 тис. грн, що може бути наслідком збитків від фінансових операцій або збільшення фінансових зобов'язань. Інша діяльність теж показала негативний результат (-83 тис. грн) зріс на 109,21%, що вказує на погіршення діяльності в цій сфері.

Позитивним аспектами є зростання чистого доходу (+19,31%) та валового прибутку (+11,99%). Значне зростання фінансового результату до оподаткування (+40,34%). Зменшення матеріальних витрат (-6,56%) свідчить про часткову оптимізацію витрат.

Негативні аспекти вказують на швидше зростання собівартості продукції (+24,22%) порівняно з доходами, що знижує прибутковість. Погіршення результатів фінансової діяльності та інших видів діяльності.

Щодо рекомендацій поліпшення становища необхідно провести детальний аналіз структури собівартості для виявлення причин її зростання та розробити

заходи для її зниження. Оптимізувати управління матеріальними ресурсами для підвищення матеріаловіддачі. Посилити контроль за фінансовими операціями для уникнення збитків від фінансової діяльності.

Динаміка рентабельності дає змогу виявити як позитивні, так і негативні тенденції у фінансово-господарській діяльності підприємства. Регулярний аналіз цих показників дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення для підвищення ефективності роботи та забезпечення довгострокової фінансової стабільності.

Забезпеченість трудовими ресурсами є важливим показником ефективності функціонування підприємства або регіону. Вона характеризує рівень укомплектованості працівниками для виконання виробничих завдань та досягнення стратегічних цілей, що наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7. - Забезпеченість трудовими ресурсами ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2021р. від 2022р.	
			абс.(+/-)	%
Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	150	139	-11	-7,33
Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	177274	158182	-19092	-10,77
Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис. грн.	15 009	17 414	2405	16,02
Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	100060	125280	25220	25,20

Аналізуючи показників трудових ресурсів ТОВ «ДРУЖБА СВК» і основних засобів за 2021-2022 роки в таблиці 2.7. спостерігається зменшення чисельності працівників на 7,33% або на 11 осіб, що може бути результатом оптимізації кадрового складу, автоматизації процесів або скорочення діяльності. Така

тенденція потребує уваги для забезпечення продуктивності праці на належному рівні.

Зниження продуктивності праці на 10,77% або на -19 092 грн є негативним фактором. У 2021 рік це 177 274 грн, а у 2022 році складало 158 182 грн. Це може бути пов'язано зі зменшенням обсягу реалізованої продукції, підвищенням частки непродуктивних витрат або іншими внутрішніми проблемами.

Збільшення фонду оплати праці на 2 405 тис. грн або на 16,02% може бути обумовлене зростанням середньої заробітної плати на тлі скорочення чисельності працівників. Це вказує на загальне зростання витрат на оплату праці.

Зростання середньої заробітної плати на 25 220 грн або 25,20% демонструє підвищення мотивації працівників. Однак, на тлі зниження продуктивності праці це може вказувати на зростання витрат, які не супроводжуються відповідним збільшенням ефективності роботи.

Збільшення середньої вартості основних засобів на 5 482,5 тис. грн або 4,41% свідчить про оновлення або розширення матеріально-технічної бази. Це позитивний фактор, який може сприяти підвищенню ефективності діяльності у майбутньому.

Забезпеченість трудовими ресурсами є ключовим фактором ефективного функціонування підприємства. Регулярний аналіз стану трудових ресурсів, врахування зовнішніх і внутрішніх чинників, а також впровадження сучасних підходів до управління персоналом дозволять підвищити конкурентоспроможність підприємства та забезпечити його стабільний розвиток.

До позитивних аспектів відносять зростання фонду оплати праці (+16,02%) та середньої заробітної плати (+25,20%) свідчить про покращення соціальних умов для працівників.

Негативними аспектами можна назвати зменшення чисельності працівників (-7,33%) та продуктивності праці (-10,77%) може свідчити про втрату частини

висококваліфікованих кадрів або недостатнє використання існуючого кадрового потенціалу. Зростання витрат на оплату праці без відповідного зростання продуктивності може знизити загальну ефективність використання трудових ресурсів.

Основними рекомендаціями для ТОВ «ДРУЖБА СВК» є проведення аналізу причин зниження продуктивності праці та розробити заходи для її підвищення, наприклад, шляхом покращення умов роботи, навчання персоналу або запровадження системи мотивації. Оптимізувати співвідношення між витратами на оплату праці та результативністю роботи, зокрема через впровадження програм підвищення ефективності праці.

2.2. Інструменти моніторингу загроз на ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Інструменти моніторингу загроз фінансово-економічної безпеки підприємства є важливим елементом системи управління ризиками, оскільки вони допомагають своєчасно виявляти потенційні загрози та здійснювати відповідні заходи для їх мінімізації або нейтралізації. Вибір і застосування таких інструментів залежить від специфіки діяльності підприємства, його розміру, галузі та економічного середовища, в якому воно функціонує. Однак можна виділити декілька основних інструментів, які широко використовуються для моніторингу загроз на підприємствах.

Першим і одним з найважливіших інструментів є аналітичні системи та програмне забезпечення, що дозволяють підприємствам ефективно збирати, зберігати та обробляти інформацію. Використання спеціалізованих програмних продуктів для аналізу фінансових і економічних даних дозволяє здійснювати постійний моніторинг показників ліквідності, рентабельності, ефективності використання ресурсів і інших критичних параметрів. За допомогою таких систем можна швидко виявити відхилення від встановлених норм і вчасно

реагувати на зміни, що можуть свідчити про загрози фінансово-економічній безпеці підприємства.

Іншим важливим інструментом є система внутрішнього контролю, яка включає в себе різноманітні механізми для перевірки правильності та ефективності виконання фінансових операцій. Внутрішній контроль дозволяє виявляти недоліки в обліку, управлінні грошовими потоками, а також виявляти несанкціоновані операції чи зловживання. Регулярний аудит, в тому числі за допомогою спеціалізованих аудиторських програм, дає змогу контролювати і коригувати діяльність підприємства для забезпечення його фінансової стабільності.

Для більш детального аналізу ризиків і загроз в ТОВ «ДРУЖБА СВК» використовуються моделі оцінки та прогнозування ризиків, засновані на статистичних методах, економетричних моделях або методах машинного навчання. Такі моделі дозволяють на основі існуючих даних про фінансову ситуацію підприємства, а також змін у зовнішньому середовищі, прогнозувати майбутні загрози і визначати ймовірність їх виникнення. Прогнозування ризиків на основі моделей дає підприємствам змогу підготуватися до можливих кризових ситуацій, а також вжити превентивних заходів.

Значну роль у моніторингу відіграють фінансові та економічні індикатори, які використовуються для оцінки стану ТОВ «ДРУЖБА СВК». Це можуть бути показники, що характеризують структуру капіталу, ліквідність, платоспроможність, рентабельність, коефіцієнти фінансової стійкості та інші. Постійний моніторинг цих індикаторів дозволяє оперативно виявляти фінансові труднощі, такі як проблеми з ліквідністю, високий рівень заборгованості чи зниження рентабельності, що може бути сигналом потенційної загрози для економічної безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Іншим важливим інструментом є моніторинг зовнішнього середовища. Оскільки зовнішні фактори, такі як зміни в економічному, політичному та правовому середовищі, можуть мати значний вплив на стабільність підприємства, важливо регулярно аналізувати зміни на ринку, поведінку

конкурентів, нові тенденції в законодавстві і глобальні економічні процеси. Це дозволяє підприємствам бути готовими до змін і, за потреби, адаптувати свою стратегію для збереження конкурентоспроможності.

Ще одним ефективним інструментом є стратегічне планування та антикризове управління. Розробка і впровадження стратегій з урахуванням потенційних загроз дає змогу ТОВ «ДРУЖБА СВК» зберігати стабільність у складних економічних умовах. Це включає не тільки планування фінансових ресурсів на випадок непередбачених ситуацій, але й побудову моделей поведінки в умовах кризи, а також створення резервів і забезпечення гнучкості в управлінських рішеннях.

Таким чином, моніторинг загроз на ТОВ «ДРУЖБА СВК» потребує комплексного підходу та використання різноманітних інструментів для забезпечення його фінансово-економічної безпеки. Правильне поєднання аналітичних систем, внутрішнього контролю, прогнозування ризиків, а також оцінки зовнішніх факторів дозволяє своєчасно виявляти загрози та вживати заходів для їх мінімізації або нейтралізації, забезпечуючи таким чином стабільність і розвиток підприємства в умовах змінного економічного середовища.

Застосування інструментів моніторингу фінансово-економічної безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК» дозволяє не лише вчасно виявляти потенційні загрози, але й оптимізувати бізнес-процеси для підвищення загальної стійкості організації. Кожен з інструментів вимагає комплексного підходу і взаємодії з іншими елементами системи управління ризиками, оскільки жоден з них не може бути ефективним сам по собі. Наприклад, навіть найсучасніші програмні рішення для аналітики і прогнозування будуть малоефективними без належної інтеграції з внутрішнім контролем і аудиторськими процесами.

Важливо, щоб ТОВ «ДРУЖБА СВК» враховували специфіку свого сектору при виборі інструментів моніторингу. Наприклад, для компаній, які працюють у висококонкурентних галузях, таких як технологічний або фінансовий сектор, акцент може бути на постійному моніторингу змін на

ринку, зокрема через аналіз конкурентного середовища. Для інших компаній, які працюють у більш стабільних сферах, важливішим може бути моніторинг операційних ризиків або ризиків, пов'язаних з управлінням внутрішніми процесами.

Також необхідно враховувати, що моніторинг загроз є динамічним процесом, який вимагає постійного оновлення та вдосконалення інструментів. Оскільки бізнес-середовище та зовнішні умови постійно змінюються, інструменти моніторингу повинні бути гнучкими і здатними адаптуватися до нових викликів. Регулярне оновлення та адаптація програмного забезпечення для аналізу фінансових і економічних показників, вдосконалення методів прогнозування та оцінки ризиків дозволяє ТОВ «ДРУЖБА СВК» залишатися конкурентоспроможними і захищеними від нових загроз.

Особливу увагу слід приділити підвищенню кваліфікації персоналу, що здійснює моніторинг загроз. Компетентні аналітики та менеджери, які володіють сучасними інструментами аналізу даних і мають знання в галузі фінансової безпеки, є важливим ресурсом для своєчасного виявлення загроз. Підвищення професійних навичок персоналу дозволяє швидше і точніше оцінювати ситуацію та приймати необхідні рішення для захисту підприємства.

Урахування всіх цих аспектів дозволяє створити ефективну систему моніторингу, яка забезпечує своєчасне реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, допомагає знизити ймовірність виникнення фінансових криз і загроз, а також підтримує стабільний розвиток ТОВ «ДРУЖБА СВК» в умовах економічної нестабільності. Завдяки застосуванню таких інструментів, підприємства можуть значно підвищити свою стійкість до непередбачених ситуацій і зміцнити свою конкурентоспроможність на ринку.

Для подальшого удосконалення інструментів моніторингу загроз на ТОВ «ДРУЖБА СВК», важливо інтегрувати ці інструменти в загальну систему управління бізнесом і стратегією розвитку. Це означає, що моніторинг не повинен бути ізольованим процесом, а має бути тісно пов'язаний з іншими аспектами управління підприємством, такими як стратегічне планування,

управління фінансами, оцінка ризиків та антикризовими стратегіями. Інтеграція різних інструментів дозволяє створити єдину інформаційну систему, яка дозволяє швидко і ефективно приймати обґрунтовані рішення у разі виникнення загроз.

Іншим важливим аспектом є розвиток культури ризик-менеджменту на підприємстві. Це включає не лише впровадження інструментів моніторингу, але й створення умов для активної участі всіх рівнів управлінського персоналу у процесах ідентифікації і оцінки загроз. Залучення співробітників до процесу моніторингу ризиків дозволяє збільшити ефективність системи безпеки, оскільки саме на операційному рівні можуть з'являтися сигнали про можливі загрози або недоліки в роботі ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Важливою частиною моніторингу загроз є також створення системи раннього попередження, що дозволяє заздалегідь виявляти потенційно небезпечні тенденції або фактори. Для цього можна використовувати індикатори загроз, які фіксують негативні зміни в діяльності підприємства або у зовнішньому середовищі. Завдяки таким системам підприємство може отримати цінний час для коригування своїх дій і впровадження необхідних заходів до того, як загроза стане критичною.

Враховуючи вищезгадані аспекти, основною метою моніторингу загроз є забезпечення безперервного вдосконалення системи фінансово-економічної безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК». Це дозволяє своєчасно реагувати на зміни, бути готовим до несподіваних подій і зберігати стабільність у довгостроковій перспективі. Успішне управління загрозами потребує комплексного підходу, який включає впровадження сучасних інструментів, розвиток кваліфікації персоналу та інтеграцію ризик-менеджменту в стратегічне управління ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Таким чином, ефективна система моніторингу є ключовим фактором забезпечення фінансово-економічної безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК», здатна виявляти загрози на ранніх стадіях і мінімізувати їхній вплив на діяльність організації. Використання сучасних технологій, інтеграція різних інструментів і

розбудова культури управління ризиками дозволяє підвищити стійкість ТОВ «ДРУЖБА СВК» до зовнішніх та внутрішніх викликів і забезпечити його довгостроковий розвиток.

2.3. Проблеми та бар'єри у забезпеченні економічної безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Забезпечення економічної безпеки підприємства є складним і багатограним процесом, який вимагає постійного аналізу та удосконалення. Однак у практиці багато підприємств стикаються з низкою проблем і бар'єрів, які ускладнюють ефективно забезпечення економічної безпеки. Основні проблеми та бар'єри, що можуть виникати в процесі управління економічною безпекою ТОВ «ДРУЖБА СВК», можна умовно поділити на кілька категорій.

По-перше, недосконалість методів оцінки та моніторингу ризиків є однією з основних проблем. Зазвичай ТОВ «ДРУЖБА СВК» стикаються з недостатньою адаптацією традиційних методів до нових умов глобалізації та цифровізації бізнесу. Це може призводити до того, що деякі загрози залишаються неочевидними або не враховуються на ранніх етапах, що в свою чергу збільшує ризик їх негативного впливу на фінансово-економічну стабільність підприємства.

По-друге, одним із значних бар'єрів є недостатньо високий рівень інформаційної безпеки. У сучасних умовах цифрових технологій і широкого використання онлайн-платформ ТОВ «ДРУЖБА СВК» можуть зазнавати загроз не лише з боку конкурентів чи клієнтів, але й через вразливості в своїй інформаційній інфраструктурі. Кіберзагрози, зломи систем або витоки даних можуть нанести значний фінансовий збиток і підірвати довіру до підприємства.

По-третє, людський фактор часто стає перешкодою на шляху забезпечення економічної безпеки. Це може проявлятися як у вигляді недостатньої кваліфікації або недостатнього усвідомлення ризиків серед співробітників, так і у вигляді несанкціонованих дій з боку працівників, що можуть спричинити

загрозу внутрішньої безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК». Важливим аспектом є також висока плинність кадрів, що ускладнює створення стабільної системи управління безпекою.

Невизначеність зовнішнього середовища є ще одним істотним бар'єром для забезпечення економічної безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК». Політична нестабільність, коливання валютних курсів, зміни в законодавстві, глобальні економічні кризи — всі ці фактори створюють додаткові труднощі для підприємств у плануванні та оцінці довгострокових стратегій. Нестабільні зовнішні умови потребують постійного коригування системи управління безпекою та швидкого реагування на зміни.

Іншим важливим бар'єром є обмежені ресурси для забезпечення економічної безпеки. Багато підприємств не мають достатньо фінансових, людських та матеріальних ресурсів для належного забезпечення безпеки. У таких випадках ТОВ «ДРУЖБА СВК» змушено орієнтуватися на більш доступні, але менш ефективні методи забезпечення безпеки.

Нарешті, важливою проблемою є відсутність цілісної стратегії управління економічною безпекою. На багатьох підприємствах існує фрагментарний підхід до цієї проблеми, коли різні аспекти безпеки (наприклад, фінансова безпека, інформаційна безпека, кадрова безпека) не інтегровані між собою. Це може призвести до несистемного підходу в управлінні безпекою та втрати цілісної картини щодо загроз.

Загалом, для забезпечення ефективної економічної безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК» необхідно вирішувати низку проблем і подолати існуючі бар'єри. Це включає удосконалення методів оцінки і моніторингу загроз, посилення інформаційної безпеки, підвищення кваліфікації персоналу, а також розробку стійкої стратегії управління безпекою, здатної адаптуватися до змін в умовах внутрішнього і зовнішнього середовища.

Подолання проблем і бар'єрів, що виникають на шляху забезпечення економічної безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК», вимагає комплексного підходу та впровадження цілісних рішень. Одним із важливих напрямків є покращення

системи управління ризиками, що дозволяє своєчасно виявляти потенційні загрози та знижувати їх вплив на діяльність підприємства. Це можна досягти через впровадження нових методів прогнозування та аналізу, що використовують сучасні технології, такі як великі дані (big data) та штучний інтелект. Використання цих технологій дозволяє автоматизувати процеси моніторингу загроз і зменшити людський фактор, що часто стає причиною помилок.

Інвестиції в інфраструктуру інформаційної безпеки є ще одним критично важливим аспектом. В умовах цифровізації бізнесу, підприємствам необхідно забезпечити захист своїх даних і інформаційних систем від кіберзагроз. Це включає в себе не лише встановлення програмного забезпечення для захисту від вірусів і хакерських атак, але й регулярне оновлення систем, навчання персоналу та використання сучасних технологій шифрування.

Крім того, для зниження впливу людського фактора необхідно створити ефективну систему мотивації та контролю за діяльністю співробітників. Це включає в себе створення чітких правил та процедур, проведення регулярних тренінгів і тестувань, а також впровадження систем внутрішнього аудиту, які дозволяють виявляти потенційні порушення та ризики на ранніх етапах.

Що стосується відсутності цілісної стратегії, то важливим кроком є розробка інтегрованої стратегії безпеки, яка включатиме не лише фінансові та економічні аспекти, але й інші елементи, такі як безпека інформаційних технологій, людських ресурсів і логістичних процесів. Також, важливо постійно переглядати і адаптувати стратегії управління економічною безпекою до змін в зовнішньому середовищі, зокрема, до змін у законодавстві та технологічному розвитку.

Політична та економічна нестабільність є важливим зовнішнім бар'єром для підприємств, тому підприємства повинні мати механізми для швидкої адаптації до змін у зовнішньому середовищі. Це включає в себе створення запасів фінансових ресурсів, використання інструментів хеджування ризиків, а також постійний моніторинг економічної ситуації в країні та на світових ринках.

Невизначеність щодо ресурсів може бути подолана шляхом оптимізації використання наявних фінансових, матеріальних та людських ресурсів. Це передбачає більш ефективне планування та прогнозування, що дозволяє раціонально використовувати обмежені ресурси для досягнення стратегічних цілей ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Загалом, основним завданням ТОВ «ДРУЖБА СВК» є створення гнучкої та адаптивної системи управління економічною безпекою, яка дозволяє йому ефективно протидіяти зовнішнім та внутрішнім загрозам, забезпечуючи сталий розвиток і довгострокову стабільність. Для цього необхідно впроваджувати найсучасніші інструменти моніторингу, здійснювати регулярний аналіз ризиків, а також постійно вдосконалювати системи управління на всіх рівнях.

Тільки таким чином можна досягти стійкості підприємства перед викликами сучасного бізнес-середовища, зберегти конкурентні переваги та забезпечити довгострокову фінансову стабільність.

Один із важливих напрямків для подолання бар'єрів забезпечення економічної безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК» — це постійне вдосконалення системи управління ризиками. Щоб ефективно реагувати на можливі загрози, підприємства повинні регулярно проводити оцінку та перегляд своєї стратегії ризик-менеджменту. Це включає в себе створення гнучких механізмів, які дозволяють оперативно коригувати бізнес-плани та стратегії в разі виникнення непередбачуваних ситуацій.

В умовах швидко змінного економічного середовища ТОВ «ДРУЖБА СВК» також важливо вміти швидко адаптуватися до змін у законодавчій, фінансовій та технологічній сферах. Для цього необхідно на системному рівні здійснювати моніторинг змін у нормативно-правовому полі, економічних трендах та нових технологічних розробках, що можуть вплинути на діяльність підприємства. Це дозволить підприємствам не тільки знижувати ризики, але й відкривати нові можливості для розвитку.

Також важливим аспектом є взаємодія з державними органами та іншими підприємствами в межах галузі. Спільні зусилля в боротьбі з економічними

загрозами, обмін інформацією та досвідом, а також участь у створенні сприятливого економічного середовища можуть значно посилити ефективність заходів безпеки. У такому контексті варто зазначити, що зміцнення партнерських відносин на рівні між підприємствами та державою може сприяти більшій стабільності бізнесу, зокрема в кризових ситуаціях.

В умовах глобалізації бізнесу міжнародні фактори також повинні враховуватись при розробці стратегій економічної безпеки. Підприємства, що ведуть діяльність на міжнародних ринках, мають враховувати додаткові ризики, пов'язані з валютними коливаннями, геополітичною нестабільністю та різними рівнями економічної безпеки в різних країнах. Розробка стратегій, які забезпечують захист від таких загроз, є важливим елементом для підприємств, що працюють за межами національного ринку.

Інвестування в інновації та технології також є важливим фактором для зниження ризиків і підвищення конкурентоспроможності. Новітні технології, такі як автоматизація, цифровізація, блокчейн, можуть значно покращити контроль над процесами на ТОВ «ДРУЖБА СВК», зменшити кількість людських помилок, а також підвищити безпеку фінансових та інформаційних операцій.

Загалом, постійне вдосконалення підходів до забезпечення економічної безпеки дозволяє ТОВ «ДРУЖБА СВК» не тільки ефективно реагувати на зовнішні та внутрішні загрози, але й забезпечувати стабільний розвиток у довгостроковій перспективі. Це дозволяє мінімізувати ризики та забезпечити конкурентні переваги на ринку, що є ключовим фактором для успішного функціонування підприємства в умовах сучасного економічного середовища.

Висновки до розділу 2

Моніторинг загроз фінансово-економічної безпеки є невід'ємною частиною стратегії управління ТОВ «ДРУЖБА СВК» в умовах сучасного економічного середовища, яке характеризується високою динамічністю, глобалізацією, та

постійними змінами. У цьому розділі було розглянуто основи моніторингу загроз, його значення, а також інструменти та методи, які дозволяють своєчасно виявляти і нейтралізувати загрози для підприємства.

Одним із ключових висновків є те, що моніторинг фінансово-економічної безпеки має бути інтегрованим процесом, що охоплює як внутрішні, так і зовнішні фактори, що впливають на діяльність ТОВ «ДРУЖБА СВК». Успішний моніторинг можливий лише за умови системного підходу, який включає регулярний аналіз фінансових показників, оцінку економічних ризиків, а також моніторинг політичної, правової та соціально-економічної ситуації на ринку.

Інструменти моніторингу, такі як фінансові показники, статистичний аналіз, використання інформаційних технологій і автоматизованих систем управління ризиками, дозволяють ТОВ «ДРУЖБА СВК» виявляти відхилення від запланованих результатів і своєчасно вживати коригувальних заходів. Важливим аспектом є також інтеграція моніторингу з іншими елементами системи управління підприємством, зокрема з процесами внутрішнього контролю та аудиту.

Особлива увага повинна приділятися прогнозуванню можливих загроз, що дозволяє ТОВ «ДРУЖБА СВК» не лише реагувати на негативні чинники, але й спрогнозувати їхній розвиток. Це допомагає зменшити фінансові та економічні втрати, що виникають у разі реалізації загроз, та підтримувати сталий розвиток підприємства в умовах невизначеності.

Загалом, моніторинг загроз є важливою складовою забезпечення фінансово-економічної безпеки ТОВ «ДРУЖБА СВК». Його ефективність залежить від чітко визначених процедур, використання сучасних технологій та висококваліфікованого персоналу. Своєчасне виявлення і нейтралізація загроз дають можливість ТОВ «ДРУЖБА СВК» зберігати стабільність, мінімізувати ризики та забезпечувати конкурентоспроможність на ринку.

Ще одним важливим висновком є необхідність постійного вдосконалення системи моніторингу в умовах швидких змін у фінансовому та економічному

середовищі. Моніторинг загроз повинен бути гнучким і адаптивним, здатним швидко реагувати на нові виклики, що виникають у глобалізованому світі. Зокрема, підприємства повинні інтегрувати в процес моніторингу новітні технології, такі як автоматизовані системи збору і аналізу даних, аналітичні платформи, що дозволяють значно прискорити виявлення загроз і оцінку їхнього впливу.

Не менш важливим є підвищення рівня кваліфікації персоналу у сфері управління фінансово-економічною безпекою. Кваліфіковані фахівці, які мають досвід роботи з ризиками та загрозами на всіх етапах їх розвитку, здатні забезпечити високий рівень моніторингу і приймати обґрунтовані рішення щодо нейтралізації загроз.

Також важливим аспектом є взаємодія між підприємствами та зовнішніми організаціями, такими як фінансові установи, державні органи, аудиторські компанії, а також партнери по ланцюгу постачання. Спільна робота дозволяє забезпечити більш повний моніторинг загроз та підвищити ефективність заходів щодо їх нейтралізації. Взаємний обмін інформацією та досвідом дозволяє швидше реагувати на нові економічні виклики, знижувати ризики і забезпечувати стабільність ТОВ «ДРУЖБА СВК» на всіх етапах його діяльності.

Загалом, ефективний моніторинг загроз є важливим елементом системи фінансово-економічної безпеки підприємства, який сприяє не лише своєчасному виявленню загроз, а й дозволяє розробляти заходи щодо їх запобігання та нейтралізації. Тому для забезпечення високої ефективності моніторингу підприємствам необхідно застосовувати комплексний підхід, що включає впровадження новітніх технологій, покращення кваліфікації персоналу, постійне оновлення стратегій і активну взаємодію з зовнішнім середовищем. Такий підхід допомагає зберігати стабільність і забезпечує сталий розвиток підприємства в умовах високої невизначеності та постійно змінюваного економічного ландшафту.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЗАГРОЗАМ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «ДРУЖБА СВК»

3.1 Розробка стратегій запобігання фінансово-економічним загрозам

Розробка стратегій запобігання фінансово-економічним загрозам є важливим аспектом забезпечення стабільності та розвитку підприємства в умовах постійно змінюваного економічного середовища. Ефективна стратегія запобігання загрозам дозволяє підприємству знизити ризики, мінімізувати негативний вплив зовнішніх та внутрішніх чинників і забезпечити довгострокову фінансову стійкість.

Основною метою розробки таких стратегій є створення механізмів, які дозволяють ТОВ «ДРУЖБА СВК» швидко адаптуватися до нових умов і уникати фінансових криз, зниження конкурентоспроможності або збитків. Це вимагає комплексного підходу, що включає в себе кілька ключових етапів.

Перший етап – це ідентифікація і оцінка загроз. Зокрема, потрібно виявити внутрішні та зовнішні фактори, які можуть вплинути на фінансову стабільність підприємства. Це можуть бути економічні кризи, зміни в законодавчому та регуляторному середовищі, валютні коливання, політична нестабільність, а також внутрішні проблеми, такі як погане управління фінансами, низька ефективність операційної діяльності або нестабільна кадрова політика. Важливо провести детальний аналіз кожної з цих загроз, визначивши їх потенційний вплив на діяльність ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Другий етап полягає в розробці системи моніторингу та прогнозування загроз. Сучасні методи моніторингу дозволяють ТОВ «ДРУЖБА СВК» оперативно виявляти зміни в економічній ситуації, які можуть призвести до фінансових ризиків. Використання спеціалізованих інструментів, таких як фінансові моделі та прогнози, допомагає на ранніх етапах визначити потенційні загрози та своєчасно вжити необхідних заходів. Важливу роль у цьому процесі відіграють сучасні технології, які дозволяють автоматизувати процес збору та

аналізу даних, що забезпечує оперативне реагування на зміни в економічному середовищі.

Третій етап включає розробку антикризових заходів, які допомагають ТОВ «ДРУЖБА СВК» знизити вплив загроз на його фінансово-економічну безпеку. Це можуть бути різні стратегії, зокрема зниження операційних витрат, диверсифікація джерел доходу, зміна структури активів, а також оптимізація фінансового управління. Одним з важливих напрямів є створення резервних фондів для покриття можливих фінансових втрат, що дозволяє підприємству витримати тимчасові труднощі без значних наслідків для його стабільності.

Четвертий етап – це адаптація до змін у зовнішньому середовищі. ТОВ «ДРУЖБА СВК» має бути готовим швидко змінювати свою стратегію залежно від нових умов. Наприклад, при зміні валютних курсів або політичних умов підприємство може адаптувати свої інвестиційні стратегії або коригувати плани на майбутнє. Гнучкість у прийнятті рішень, здатність до швидкої адаптації до змін є ключовими чинниками в запобіганні фінансово-економічним загрозам.

Також важливим елементом є управління ризиками. Для цього розробляються стратегії, що включають уникання, зниження або передачу ризиків. Наприклад, ТОВ «ДРУЖБА СВК» може знизити свої ризики за допомогою хеджування, укладання страхових угод або передання частини ризиків на постачальників або партнерів. Система управління ризиками має бути інтегрована в загальну стратегію підприємства і активно використовуватися для контролю фінансово-економічної безпеки.

Крім того, важливим аспектом розробки стратегій запобігання загрозам є управління людськими ресурсами. Кадрова політика повинна включати заходи щодо підвищення кваліфікації працівників, створення ефективної організаційної структури та оптимізації внутрішніх процесів. Кваліфіковані та мотивовані працівники є запорукою успішної реалізації стратегій, а також важливим фактором стабільності ТОВ «ДРУЖБА СВК» в умовах змін.

Важливою складовою розробки стратегій є регулярний аудит фінансово-економічної безпеки підприємства. Аудит допомагає виявити потенційні слабкі

місця в управлінських процесах, вказати на ризики, що можуть виникнути в майбутньому, та своєчасно розробити заходи для їх усунення. Регулярні перевірки і коригування стратегії дають змогу підприємствам залишатися конкурентоспроможними навіть у нестабільних умовах.

Загалом, розробка стратегій запобігання фінансово-економічним загрозам є важливим елементом в забезпеченні стійкості підприємства. Вона дозволяє не лише мінімізувати ризики, але й забезпечити підприємству конкурентні переваги, адаптивність до змін та можливість реалізації своїх стратегічних цілей навіть у складних умовах.

Розробка стратегій запобігання фінансово-економічним загрозам повинна також враховувати специфіку галузі, в якій працює ТОВ «ДРУЖБА СВК», а також його розмір та структуру. Для великих підприємств важливе значення має інтеграція стратегій на всіх рівнях управління, що дозволяє забезпечити синергію між різними підрозділами та оптимізувати процеси прийняття рішень.

Одним з важливих аспектів є моніторинг зовнішніх та внутрішніх факторів, які можуть вплинути на фінансово-економічну безпеку підприємства. Стратегія має враховувати постійну змінність ринкової ситуації, коливання валютних курсів, зміни в політичному та економічному кліматі, технологічні інновації та інші фактори, що можуть призвести до нових загроз. Водночас необхідно будувати систему моніторингу, яка здатна вчасно реагувати на ці зміни, а також на внутрішні ризики, такі як фінансові проблеми, погіршення якості управлінських рішень або зниження рівня мотивації персоналу.

Ще одним важливим аспектом є підготовка та навчання персоналу підприємства. Стратегія запобігання загрозам повинна включати програми навчання та підвищення кваліфікації співробітників для своєчасного виявлення потенційних ризиків та загроз, а також для прийняття ефективних управлінських рішень у кризових ситуаціях. Співробітники, які мають необхідні знання та навички, можуть вчасно виявити загрози та вжити заходів для їх нейтралізації до того, як ці загрози завдадуть суттєвої шкоди.

Розробка та реалізація таких стратегій є ключовою умовою для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств і їх здатності досягати поставлених стратегічних цілей навіть у нестабільних та непередбачуваних умовах.

Подальший розвиток стратегій запобігання фінансово-економічним загрозам також вимагає врахування різних аспектів соціально-економічної та екологічної відповідальності на ТОВ «ДРУЖБА СВК». В умовах глобалізації та підвищеної уваги до сталого розвитку підприємства мають не лише захищати свої фінансові інтереси, але й брати на себе відповідальність за соціальний та екологічний вплив їхньої діяльності. Впровадження принципів сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності стає важливим елементом стратегії, що дозволяє не тільки знижувати потенційні загрози, але й зміцнювати репутацію підприємства на ринку.

Окрім того, важливою складовою запобігання фінансово-економічним загрозам є інтеграція зовнішнього середовища в стратегію управління. Постійний моніторинг змін у законодавчому полі, розвитку галузі та конкурентних тенденцій допомагає ТОВ «ДРУЖБА СВК» бути готовими до змін на ринку. Важливо реагувати на зовнішні загрози, такі як зміни у фінансовій політиці держави, коливання валютних курсів, міжнародні економічні санкції, або вплив глобальних економічних і політичних факторів. Це дозволяє не тільки знизити ризики, але й оперативно використовувати нові можливості для розвитку.

Іншим важливим напрямом є вдосконалення внутрішніх управлінських процесів. Підвищення ефективності корпоративного управління, оптимізація організаційної структури, покращення взаємодії між різними підрозділами ТОВ «ДРУЖБА СВК» дозволяє більш ефективно управляти фінансовими і економічними ризиками. Крім того, важливо інвестувати в розвиток інфраструктури інформаційних технологій, що дозволяє оперативно отримувати дані про стан фінансової безпеки підприємства, швидко реагувати на загрози та здійснювати точний моніторинг і прогнозування.

Не менш важливим є підхід до фінансового прогнозування. Запровадження сучасних моделей прогнозування фінансових результатів дозволяє ТОВ «ДРУЖБА СВК» не лише оцінювати існуючі ризики, але й ефективно планувати свою діяльність у майбутньому. Використання фінансових моделей для визначення оптимальних стратегій запобігання фінансовим кризам дає можливість підприємствам розробляти стратегії, які будуть актуальними в умовах змін на ринку та внутрішньої нестабільності.

Насамкінець, успішна реалізація стратегій запобігання фінансово-економічним загрозам значною мірою залежить від готовності керівництва підприємства до стратегічного мислення та вміння орієнтуватися в умовах високої невизначеності. Визначення пріоритетів, здатність до швидкого реагування та своєчасного коригування планів, а також систематичне оновлення стратегій в умовах швидких змін на ринку дозволяють підприємствам залишатися конкурентоспроможними і стабільними в довгостроковій перспективі.

Таким чином, розробка та впровадження стратегій запобігання фінансово-економічним загрозам є важливою умовою забезпечення не лише фінансової стабільності, але й стійкого розвитку ТОВ «ДРУЖБА СВК». Усі вищезгадані аспекти повинні бути інтегровані в єдину стратегію, що дозволяє підприємствам не лише зменшити негативний вплив загроз, але й використовувати їх як можливості для підвищення ефективності та розвитку в умовах сучасної економічної конкуренції.

3.2 Методи нейтралізації загроз фінансово-економічній безпеці ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Методи нейтралізації загроз фінансово-економічній безпеці підприємства є ключовими елементами забезпечення стабільності та конкурентоспроможності ТОВ «ДРУЖБА СВК». Вони включають в себе комплекс стратегій і

інструментів, спрямованих на усунення або мінімізацію ризиків, що можуть негативно вплинути на фінансову та економічну діяльність підприємства.

Одним з основних методів нейтралізації загроз є диверсифікація. Це стратегія, яка передбачає розширення діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» на нові ринки, продукцію або послуги. Диверсифікація дозволяє знизити залежність від одного джерела доходу або одного ринку, що може бути вразливим до зовнішніх загроз, таких як зміни в економічній ситуації або політичні коливання. Різноманітність джерел доходів забезпечує більш стабільну фінансову ситуацію і дозволяє ефективніше протистояти зовнішнім шокам.

Ще одним важливим методом є страхування. Страхування дозволяє ТОВ «ДРУЖБА СВК» передати частину ризиків на страхові компанії, зменшуючи фінансове навантаження у разі непередбачених ситуацій. Це може стосуватися різних видів страхування: майна, відповідальності, від катастроф, природних лих або навіть фінансових ризиків. Придбання страхових полісів дозволяє знизити рівень фінансових втрат, викликаних непередбаченими обставинами.

Не менш важливим є метод управління грошовими потоками. Цей метод передбачає оптимізацію обігу коштів підприємства, створення резервних фондів і ефективне управління ліквідністю. Оперативне планування надходжень і витрат дозволяє зменшити ймовірність виникнення кризових ситуацій, таких як дефіцит коштів або невиправдані витрати. Крім того, оптимізація кредитних ресурсів та умов їх використання дає змогу уникнути зайвих фінансових витрат і підвищити стійкість до негативних змін у зовнішньому середовищі.

Іншим ефективним методом нейтралізації загроз є вдосконалення управлінських процесів. Розробка чітких внутрішніх процедур для управління фінансовими ризиками, зокрема в рамках стратегічного планування, забезпечує своєчасне виявлення та реагування на загрози. Це може включати в себе також впровадження системи внутрішнього контролю, моніторинг фінансових показників, аудит та управління фінансовими операціями. Вдосконалення

організаційної структури та комунікацій між відділами дозволяє швидше реагувати на зміни на ринку і мінімізувати можливість виникнення загроз.

Одним із важливих методів нейтралізації фінансових загроз є планування кризових ситуацій. ТОВ «ДРУЖБА СВК» має розроблені плани дій на випадок виникнення криз, які включають інструкції щодо реагування на фінансові труднощі, управлінські заходи, а також шляхи забезпечення безперервності бізнесу. Кризові стратегії включають також розробку антикризових програм і механізмів відновлення, що дозволяють ТОВ «ДРУЖБА СВК» не лише пережити кризові періоди, а й відновити свою діяльність у більш сильному становищі.

Крім того, важливим методом є підвищення прозорості фінансових операцій. Регулярне надання фінансових звітів, публікація фінансової інформації, незалежні аудити та контроль допомагають зменшити ризики фінансових зловживань і помилок у звітності. Прозорість дозволяє вчасно виявляти потенційні загрози, пов'язані з неефективним використанням ресурсів, і коригувати стратегії на ранніх етапах.

Також важливою складовою методів нейтралізації загроз є підвищення фінансової грамотності та кваліфікації персоналу. Програми навчання для менеджерів і співробітників, спрямовані на розвиток їхніх аналітичних навичок і розуміння економічних ризиків, дозволяють ефективніше управляти фінансовими потоками, мінімізувати ризики та зменшити ймовірність виникнення фінансових загроз.

Не менш значущим є використання інформаційних технологій для моніторингу та прогнозування можливих загроз. Інтеграція сучасних інформаційних систем, які автоматично збирають і аналізують дані про фінансові показники, ринкові умови та інші фактори, дозволяє своєчасно виявляти зміни, що можуть призвести до загроз для фінансово-економічної безпеки підприємства. Використання аналітичних інструментів для моделювання і прогнозування також допомагає підприємствам розробляти адаптивні стратегії реагування на зміну зовнішнього середовища.

Важливим аспектом нейтралізації загроз є постійне вдосконалення системи управління ризиками. Це включає в себе розробку та впровадження стратегії управління ризиками на всіх рівнях підприємства, починаючи від керівництва і закінчуючи операційними підрозділами. Управління ризиками має охоплювати як ідентифікацію потенційних загроз, так і формулювання заходів для їх мінімізації, коригування та ліквідації. Системний підхід до управління ризиками дозволяє своєчасно виявляти проблеми і ефективно їх вирішувати, не дозволяючи їм перерости в серйозні загрози для фінансово-економічної безпеки підприємства.

Водночас важливою складовою нейтралізації загроз є розробка та впровадження кризового менеджменту. Умови економічної нестабільності або непередбачених ситуацій потребують чітких і оперативних дій з боку підприємства для подолання кризи. Механізми кризового управління включають розробку планів для мінімізації наслідків, використання антикризових заходів, таких як скорочення витрат, реструктуризація боргів, тимчасове призупинення або зміна виробничих процесів, а також залучення необхідних ресурсів для стабілізації ситуації. Здатність швидко реагувати та адаптуватися до нових умов є ключовим фактором успішної нейтралізації загроз.

Встановлення стратегічних партнерств також є одним з важливих методів нейтралізації загроз фінансово-економічній безпеці ТОВ «ДРУЖБА СВК». Партнерські відносини з іншими підприємствами можуть стати важливим механізмом для подолання економічних труднощів. Це може включати створення альянсів, участь у спільних проектах, обмін технологіями, ресурсами або інформацією. Партнерства дозволяють підприємствам отримувати додаткові можливості для зниження ризиків, отримувати доступ до нових ринків і ресурсів, а також збільшувати свою конкурентоспроможність.

Невід'ємною частиною нейтралізації загроз є розробка стратегії фінансової стійкості ТОВ «ДРУЖБА СВК». Це передбачає належне управління фінансами, формування ефективної структури капіталу, а також розробку резервів для

покриття можливих фінансових витрат. У разі настання негативних фінансових ситуацій підприємство повинно мати можливість швидко мобілізувати ресурси для підтримки своєї стабільності. Наявність фінансових резервів, диверсифікація джерел фінансування та ефективне управління борговими зобов'язаннями допомагають уникнути фінансових труднощів і зберегти стабільність.

Крім того, важливою складовою є створення та впровадження системи внутрішнього контролю. Для ефективної нейтралізації загроз необхідно впровадити систему контролю за фінансовими і операційними процесами на всіх рівнях ТОВ «ДРУЖБА СВК». Це включає моніторинг і перевірку фінансових операцій, перевірку виконання внутрішніх стандартів і політик, а також контроль за дотриманням законодавчих норм. Належна система внутрішнього контролю дозволяє вчасно виявляти фінансові порушення, зловживання або неефективне використання ресурсів і оперативно вживати заходів для їх усунення.

Важливо зазначити, що запобігання загрозам фінансово-економічної безпеки не обмежується лише реагуванням на поточні загрози. ТОВ «ДРУЖБА СВК» постійно оцінює потенційні ризики на перспективу та розробляє стратегії для їх запобігання ще до їх виникнення. Для цього необхідно застосовувати сучасні методи прогнозування, зокрема аналітичні інструменти, що дозволяють оцінювати ймовірність настання тих чи інших загроз, а також прогнозувати можливі наслідки для підприємства.

Таким чином, нейтралізація загроз фінансово-економічній безпеці підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК» потребує комплексного підходу, який включає в себе використання різноманітних методів і стратегій, що забезпечують ефективне управління ризиками, стабільність і сталий розвиток організації. Важливо, щоб підприємство мало здатність своєчасно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, оптимізуючи свої фінансові та управлінські процеси для забезпечення довгострокової фінансової стабільності.

У процесі нейтралізації загроз важливим є також вдосконалення корпоративної культури ТОВ «ДРУЖБА СВК», що має значний вплив на управлінські рішення та здатність до адаптації. Впровадження культури прозорості, відповідальності та стратегічного мислення серед співробітників дозволяє знизити внутрішні ризики, пов'язані з неефективним управлінням або корпоративними конфліктами. Важливим аспектом є мотивація персоналу до досягнення стратегічних цілей підприємства, що сприяє підвищенню його ефективності та конкурентоспроможності.

Врахування глобальних тенденцій, таких як цифровізація та інноваційні технології, також стає важливим елементом у нейтралізації загроз. Сучасні інформаційні технології дозволяють підприємствам не лише забезпечити ефективне управління даними і ресурсами, а й покращити здатність до прогнозування та швидкої адаптації до змінюваних умов. Інструменти, такі як штучний інтелект, блокчейн та великі дані (Big Data), можуть бути використані для створення систем моніторингу і аналітики, що дозволяють оперативно реагувати на будь-які загрози. Застосування цих технологій підвищує точність і швидкість прийняття рішень, що значно знижує ймовірність виникнення критичних ситуацій.

Не менш важливим методом нейтралізації загроз є підтримка зовнішніх зв'язків і партнерств, що допомагають ТОВ «ДРУЖБА СВК» адаптуватися до змін у ринковому середовищі. У глобалізованому світі наявність стабільних зв'язків з іншими компаніями, державними органами та міжнародними фінансовими інститутами дозволяє забезпечити додаткові ресурси в разі кризових ситуацій. Завдяки таким партнерствам підприємство може отримувати додаткові консультації, фінансування або підтримку у разі економічної нестабільності, що знижує ризики, пов'язані з зовнішніми загрозами.

Підсумовуючи, можна сказати, що нейтралізація загроз фінансово-економічній безпеці підприємства є складним і багатогранним процесом, що включає в себе численні стратегії і методи, які здатні забезпечити стабільність і

розвиток підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК» в умовах сучасних економічних викликів. Важливо, щоб підприємство вчасно виявляло загрози, ефективно реагувало на зміни в зовнішньому середовищі, використовувало ресурси для диверсифікації та зміцнення своєї фінансової бази, а також розвивало інноваційні методи управління для підтримки безпеки в умовах глобалізації і цифровізації.

3.3. Рекомендації щодо вдосконалення методів запобігання загрозам на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Удосконалення методів запобігання загрозам фінансово-економічній безпеці підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК» є важливим елементом забезпечення його стабільного функціонування в умовах постійних змін і глобальних викликів. Для того щоб ефективно захистити ТОВ «ДРУЖБА СВК» від можливих загроз, необхідно постійно адаптувати та вдосконалювати стратегії та методи управління ризиками. Ось кілька ключових рекомендацій щодо вдосконалення цих методів:

По-перше, важливо **розвивати та впроваджувати сучасні технології моніторингу та аналізу ризиків**. Використання інноваційних інструментів, таких як аналіз великих даних (Big Data), штучний інтелект, та машинне навчання дозволяє підприємствам більш точно і швидко ідентифікувати потенційні загрози та їх джерела. Застосування таких технологій дозволяє виявляти не лише актуальні ризики, а й прогнозувати ймовірність їх виникнення в майбутньому. Окрім того, впровадження автоматизованих систем моніторингу допоможе забезпечити більш оперативне реагування на загрози.

По-друге, важливо **удосконалити внутрішню систему контролю та аудиту**. Застосування чітких процедур перевірки і контролю за фінансовими і операційними процесами дозволить своєчасно виявляти будь-які відхилення від норми, що можуть призвести до загроз. Внутрішній контроль має бути спрямований не лише на перевірку фінансових операцій, але й на аналіз

ефективності управлінських рішень, а також на виявлення потенційних внутрішніх конфліктів або порушень, які можуть поставити під загрозу фінансово-економічну безпеку підприємства.

Третя рекомендація полягає у **постійній оцінці та коригуванні стратегічного плану підприємства**. Стратегічне управління повинно бути гнучким і здатним швидко адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Для цього підприємству необхідно регулярно проводити оцінку стратегічних ризиків і перевіряти ефективність реалізації планів розвитку. Важливо, щоб стратегії розвитку були враховували зміни в економічній, політичній, технологічній і соціальній ситуаціях, а також сприяли диверсифікації активів і джерел фінансування, що дозволяє зменшити залежність від конкретних факторів.

Окрім того, необхідно **розвивати корпоративну культуру управління ризиками**. Формування серед працівників підприємства свідомості щодо важливості забезпечення фінансово-економічної безпеки та відповідальності за запобігання загрозам допомагає не лише знизити внутрішні ризики, але й підвищити ефективність колективної роботи. Освіта та підвищення кваліфікації співробітників у галузі ризик-менеджменту та фінансової безпеки є важливими кроками для покращення внутрішнього контролю.

П'яте, потрібно **підвищувати рівень фінансової стійкості підприємства**. Це передбачає оптимізацію фінансових потоків, диверсифікацію джерел доходу та зниження боргового навантаження. Розвиток резервних фондів і забезпечення підприємства достатньою ліквідністю дозволяє ефективно реагувати на економічні коливання, зберігаючи фінансову стабільність навіть під час кризових ситуацій. Також важливим є планування і оптимізація витрат, що дозволяє підвищити ефективність використання ресурсів.

І, зрештою, важливо **покращити взаємодію з зовнішніми партнерами та органами влади**. Стабільні партнерства з іншими підприємствами, фінансовими установами та державними органами допомагають підприємствам адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, отримувати додаткові ресурси в разі потреби, а також сприяють отриманню важливої інформації для

прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Взаємодія з державними органами, у свою чергу, забезпечує своєчасне реагування на зміни в законодавстві та надає доступ до державних програм підтримки бізнесу.

Таким чином, для ефективного запобігання загрозам фінансово-економічній безпеці підприємства необхідно впроваджувати комплексний підхід, що включає в себе використання сучасних технологій, удосконалення внутрішнього контролю, адаптацію стратегічного управління до змін зовнішнього середовища, підвищення рівня корпоративної культури та зміцнення партнерських відносин з іншими учасниками ринку та органами влади. Це дозволить підприємствам успішно долати економічні труднощі і забезпечувати свою довгострокову стабільність.

Продовжуючи розгляд рекомендацій, слід відзначити, що важливою складовою запобігання загрозам є постійне вдосконалення процесу прогнозування та оцінки ризиків. Для цього підприємству необхідно регулярно проводити аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів, що можуть впливати на його діяльність. Створення моделі прогнозування загроз, заснованої на гнучких алгоритмах і методах сценарного планування, дозволяє вчасно виявляти критичні фактори і запобігати їх негативному впливу. Це також включає в себе прогнозування економічних змін, політичних криз, а також технологічних і ринкових зрушень, які можуть серйозно вплинути на діяльність підприємства.

Окрему увагу слід приділяти підвищенню рівня захисту інформації та кібербезпеки. В умовах цифровізації та глобалізації економіки ризики, пов'язані з кібератаками, шахрайством та іншими формами інформаційних загроз, набувають особливої актуальності. ТОВ «ДРУЖБА СВК» необхідно активно впроваджувати сучасні технології для захисту інформаційних систем, таких як шифрування даних, багатофакторна автентифікація, а також системи виявлення та запобігання кібератакам. Також важливим є навчання співробітників правильному поводженню з конфіденційною інформацією, щоб знизити ризики, пов'язані з людським фактором.

Не менш важливою є розробка антикризових стратегій на випадок виникнення непередбачуваних загроз. Вони повинні включати чіткі плани дій у

разі різноманітних економічних чи політичних криз, природних катастроф чи інших форс-мажорних ситуацій. Антикризові стратегії повинні передбачати швидке реагування на зміни ситуації, включаючи збереження фінансових ресурсів, оптимізацію витрат, а також адаптацію бізнес-моделей до нових умов. Розробка сценаріїв кризового управління, а також проведення регулярних тренувань для керівників і персоналу допоможе забезпечити ефективну підготовленість підприємства до непередбачуваних обставин.

Для того щоб методи запобігання загрозам були дійсно ефективними, важливо забезпечити постійний моніторинг і оцінку їх реалізації. Це включає в себе регулярне оновлення планів управління ризиками, адаптацію до змін в зовнішньому середовищі, а також перегляд результатів впроваджених стратегій і методів. Оцінка результативності заходів, спрямованих на запобігання загрозам, повинна проводитися з використанням таких показників, як ефективність моніторингу ризиків, швидкість реагування на загрози, а також рівень фінансової стабільності підприємства. Постійне вдосконалення методів і процедур дозволить підприємствам не тільки знизити ризики, а й підвищити їх стійкість до майбутніх викликів.

Загалом, для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства необхідно застосовувати комплексний підхід до запобігання та нейтралізації загроз, що включає розвиток інноваційних технологій, удосконалення внутрішніх процесів управління та адаптацію до швидких змін у зовнішньому середовищі. Лише за таких умов підприємство зможе успішно подолати потенційні загрози, зберігши свою стабільність, конкурентоспроможність та здатність до сталого розвитку в умовах економічної невизначеності.

Для подальшого зміцнення фінансово-економічної безпеки підприємства важливим є також **створення культури управління ризиками** на всіх рівнях організації. Необхідно формувати у співробітників усіх підрозділів розуміння важливості своєчасного виявлення загроз і ризиків, а також адекватної реакції на них. Встановлення чітких процедур та правил, що регулюють поведінку в умовах загрози, допоможе знизити ймовірність виникнення критичних

ситуацій, сприяти оперативному реагуванню та мінімізувати шкоду від непередбачуваних обставин.

Особливо важливою є роль **керівництва підприємства** у створенні відповідальної бізнес-культури, спрямованої на забезпечення безпеки. Лідери підприємства повинні демонструвати приклад у питаннях дотримання стандартів безпеки, організовувати навчання персоналу, регулярно перевіряти та вдосконалювати існуючі системи захисту і моніторингу загроз. Вони повинні також активно взаємодіяти з іншими учасниками ринку, підтримувати зв'язки з фінансовими інститутами та державними органами, що дозволяє знижувати можливі ризики та реагувати на зміни в зовнішньому середовищі.

Не можна забувати й про **постійне вдосконалення організаційної структури підприємства**, щоб зберегти здатність швидко адаптуватися до змін та ефективно реагувати на загрози. Розвиток міжфункціональної взаємодії між підрозділами, створення міжвіддільних команд для оперативного реагування на кризові ситуації дозволить підприємству оперативно вживати необхідні заходи у випадку виникнення загрози.

Одним із ключових елементів у цьому процесі є **сталість у використанні фінансових інструментів**, які забезпечують додаткову стабільність підприємства в умовах змінюваного ринкового середовища. Наприклад, форвардні контракти, хеджування валютних та процентних ризиків, а також використання страхових полісів для захисту від непередбачуваних економічних чи природних катастроф можуть значно знизити ймовірність виникнення критичних фінансових проблем. Це дозволить підприємству залишатися гнучким і здатним швидко відновлювати свою діяльність після кризових ситуацій.

Залучення інвестицій у розвиток нових технологій і інновацій також є важливим напрямом для зниження ризиків та забезпечення стабільності підприємства в довгостроковій перспективі. Інвестування в автоматизацію, цифрові технології, системи аналітики та штучний інтелект дозволить підприємствам не лише знизити вартість операцій, а й підвищити їхню ефективність, а також краще прогнозувати і реагувати на потенційні загрози.

Таким чином, комплексний підхід до вдосконалення методів запобігання загрозам фінансово-економічній безпеці підприємства передбачає інтеграцію сучасних технологій, вдосконалення внутрішніх бізнес-процесів, розвитку організаційної культури та керівництва, а також впровадження ефективних фінансових стратегій і планів. Це дозволить підприємствам не лише захистити себе від негативних впливів, але й активно використовувати можливості для розвитку, зберігаючи стабільність та конкурентоспроможність на ринку.

Продовжуючи вдосконалення методів запобігання загрозам фінансово-економічній безпеці підприємства, важливим елементом є **моніторинг та адаптація до глобальних економічних змін**. В умовах глобалізації підприємства повинні враховувати не лише місцеві, а й міжнародні економічні тенденції, які можуть впливати на їх діяльність. Для цього необхідно створити систему постійного моніторингу глобальних ризиків, таких як зміни в ціновій політиці на основні товари та послуги, варіації валютних курсів, зміни в міжнародному регулюванні, а також соціально-політичні фактори. Це дозволить підприємству оперативно реагувати на зовнішні загрози, адаптуючи стратегії розвитку та фінансування до нових умов.

Одним із важливих аспектів для ТОВ «ДРУЖБА СВК» є **використання сучасних інформаційних технологій для забезпечення безпеки**. Наприклад, впровадження блокчейн-технологій, які гарантують прозорість фінансових операцій, а також створення ефективних систем виявлення та запобігання шахрайству, значно підвищує рівень фінансової безпеки підприємства. Інновації у сфері цифрових технологій дозволяють не лише захистити дані, а й покращити взаємодію з партнерами та клієнтами, знизити витрати та підвищити ефективність.

Ще однією рекомендацією для ТОВ «ДРУЖБА СВК» є **розвиток партнерських відносин та створення стратегічних альянсів**. В умовах високої конкуренції на ринку і значних фінансових ризиків, підприємства можуть скористатися перевагами від спільної діяльності з іншими організаціями. Це може включати фінансову підтримку, спільне використання ресурсів, а також обмін досвідом у сфері ризик-менеджменту. Такі стратегічні

альянси можуть стати важливою частиною антикризового управління та допомогти в нейтралізації загроз, спричинених як зовнішніми, так і внутрішніми факторами.

Не менш важливим є **розвиток персоналу та управлінських компетенцій**. Враховуючи швидку зміну економічної ситуації, необхідно забезпечити високий рівень кваліфікації керівників і співробітників у питаннях фінансової безпеки, ризик-менеджменту та антикризового управління. Регулярне навчання та підвищення кваліфікації дозволяють працівникам бути готовими до можливих загроз і вживати оперативних заходів для їх мінімізації.

Також важливо впровадити **систему стрес-тестування та симуляцій кризових ситуацій**, що дозволить підприємству перевірити свої можливості до швидкої адаптації в умовах надзвичайних ситуацій. Стрес-тестування допомагає виявити слабкі місця в фінансових і операційних процесах, що може допомогти в їх усуненні до того, як ці проблеми стануть критичними для діяльності підприємства.

В цілому, рекомендації щодо вдосконалення методів запобігання загрозам фінансово-економічній безпеці ТОВ «ДРУЖБА СВК» спрямовані на створення системи, що дозволяє своєчасно виявляти та нейтралізувати загрози, зберігати стабільність і забезпечувати сталий розвиток організації навіть в умовах глобальної економічної невизначеності. Важливо не лише реагувати на існуючі загрози, а й активно працювати над створенням стійкої та гнучкої системи управління ризиками, яка дозволить підприємству ефективно функціонувати у будь-яких умовах.

Висновки до розділу 3

У розділі було детально розглянуто основні методи, що використовуються в ТОВ «ДРУЖБА СВК» для запобігання загрозам фінансово-економічній безпеки, та їх ефективність у контексті сучасних економічних реалій. Згідно з проведеним аналізом, запобігання загрозам фінансово-економічній безпеки

вимагає комплексного підходу, що включає як стратегічні, так і тактичні рішення на рівні організації.

Одним із найважливіших методів є моніторинг економічних ризиків та постійне оцінювання зовнішніх і внутрішніх факторів, які можуть впливати на діяльність підприємства. Виявлення загроз на ранніх етапах дозволяє своєчасно реагувати та запобігти їх негативному впливу на фінансову стабільність підприємства. Для цього необхідно впроваджувати системи раннього попередження, які забезпечують актуальність інформації та можливість швидкої реакції.

Також значною частиною методів є страхування та хеджування ризиків. Вони допомагають ТОВ «ДРУЖБА СВК» мінімізувати фінансові втрати, які можуть виникнути внаслідок непередбачуваних зовнішніх факторів. Використання страхових полісів для покриття фінансових ризиків, а також застосування деривативів для хеджування валютних і процентних ризиків, дозволяє забезпечити більш високу стійкість підприємства до економічних змін.

Важливим елементом запобігання є оптимізація управлінських процесів та підвищення ефективності внутрішніх фінансових і операційних процедур. Це включає в себе удосконалення планування, контролю та аудиту фінансових операцій, а також побудову системи ризик-менеджменту, яка забезпечує своєчасне виявлення та усунення можливих загроз на всіх етапах діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Немаловажним є вдосконалення кадрової політики і підвищення рівня компетенцій працівників, зокрема в питаннях управління ризиками та фінансової безпеки. Підготовка персоналу до дій в умовах загрози дозволяє оперативно реагувати на кризові ситуації і мінімізувати їхні наслідки для компанії.

Також важливим аспектом є розвиток інноваційних технологій, таких як автоматизовані системи обробки фінансової інформації, що сприяють більш

точному аналізу ризиків і швидкому реагуванню на зміни в зовнішньому середовищі.

У результаті проведеного дослідження можна стверджувати, що для ефективного запобігання загрозам фінансово-економічної безпеки підприємства необхідно впроваджувати інтегровану систему управління ризиками, що включає в себе моніторинг, прогнозування, використання фінансових інструментів для захисту від зовнішніх впливів і постійне вдосконалення внутрішніх процесів. Тільки комплексний підхід в ТОВ «ДРУЖБА СВК» дозволить підприємствам не лише захистити себе від потенційних загроз, але й створити умови для стабільного розвитку в умовах постійних змін економічного середовища.

Подальші висновки підтверджують важливість стратегічного управління фінансово-економічною безпекою ТОВ «ДРУЖБА СВК» як одного з основних напрямів його успішної діяльності. Для ефективного запобігання загрозам, крім традиційних методів, важливим є розробка довгострокових стратегій управління ризиками, що враховують як поточні, так і майбутні виклики. Забезпечення сталого розвитку підприємства можливе лише за умови постійного перегляду та коригування стратегії управління фінансовими ризиками відповідно до змін внутрішнього і зовнішнього середовища.

Одним із найбільш актуальних аспектів є впровадження гнучких управлінських моделей, що дозволяють в ТОВ «ДРУЖБА СВК» швидко реагувати на зміни в економічній ситуації, а також на нові загрози, які виникають через глобалізацію, технологічні новації або політичні нестабільності. Важливим елементом є передбачуваність і прогнозування ризиків, що дозволяє підприємствам не лише реагувати на загрози, але й проактивно створювати умови для їх запобігання.

Також особливу увагу слід приділяти технологічним інноваціям, які можуть значно підвищити рівень захисту від фінансових загроз. Використання новітніх програмних продуктів для аналізу ризиків, автоматизація процесів моніторингу та оцінки фінансової ситуації, а також інтеграція із зовнішніми джерелами

інформації дозволяють підприємствам вчасно виявляти потенційні загрози і запобігати їм.

Враховуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що сучасні методи запобігання загрозам фінансово-економічній безпеці в ТОВ «ДРУЖБА СВК» мають бути комплексними, інноваційними та гнучкими. Вони повинні бути зорієнтовані не тільки на захист від негативних впливів, але й на використання можливостей для подальшого розвитку підприємства. Тільки при таких умовах підприємства можуть зберігати свою конкурентоспроможність, забезпечувати стабільність і здатність адаптуватися до змінних економічних і політичних реалій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В процесі виконання роботи було визначено ключові аспекти, що стосуються моніторингу загроз фінансово-економічної безпеки підприємства, а також розробки методів їх запобігання. Задля досягнення мети роботи, яка полягала в розробці ефективної системи моніторингу загроз та визначенні методів їх запобігання, було проаналізовано теоретичні та практичні підходи до забезпечення економічної безпеки підприємств.

Завданням дослідження було оцінити основні загрози фінансово-економічній безпеці підприємств, розробити систему моніторингу для своєчасного виявлення цих загроз та проаналізувати методи їх запобігання. В результаті дослідження були визначені основні види загроз, які можуть впливати на стабільність підприємства, а також проведена оцінка їхнього впливу на фінансово-економічний стан організації.

Проводячи аналіз фінансово - господарської діяльності підприємства можна занначити основні моменти. Серед позитивних тенденцій у діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за період 2021–2022 років можна виділити значне зростання чистого доходу (+19,31%) та чистого прибутку (+40,34%), а також підвищення валового прибутку і фондорентабельності.

Разом із тим, спостерігалися й негативні явища, зокрема скорочення обсягів виробництва у порівнянні з 2022 роком (-17,31%), зниження показників фондівіддачі (-34,5%) та оборотності оборотних коштів (-13,10%), а також зменшення рентабельності продукції (-2,46%).

Для покращення ситуації керівництву ТОВ «ДРУЖБА СВК» слід зосередитися на оптимізації виробничих витрат для підвищення рівня рентабельності продукції. Також доцільно впровадити заходи, спрямовані на покращення ефективності використання оборотних коштів і основних фондів. Окрему увагу слід приділити аналізу причин скорочення обсягів виробництва та розробці стратегій для їх стабілізації та подальшого зростання.

Зростання рентабельності виробництва з 18,28% у 2021 році до 21,13% у 2022 році (+2,85%) свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів і вдосконалення виробничих процесів. Такий результат демонструє здатність підприємства покращувати прибутковість у сфері виробництва, оптимізуючи свою діяльність.

Середня облікова кількість штатних працівників зменшилася з 150 осіб у 2021 році до 139 осіб у 2022 році, що становить скорочення на 11 осіб (-7,33%). Це, ймовірно, є наслідком заходів з оптимізації чисельності персоналу, впровадження автоматизації або інших способів зниження витрат. Хоча такі дії сприяють зменшенню витрат, вони можуть негативно вплинути на продуктивність і загальну ефективність діяльності підприємства, якщо не враховано критичну потребу в кадрах.

Зниження коефіцієнта оборотності на 13,10% свідчить про уповільнення обігу оборотних коштів, що вказує на їх менш ефективне використання. Така тенденція може бути зумовлена збільшенням обсягів запасів або дебіторської заборгованості, що негативно впливає на ефективність операційної діяльності підприємства.

До позитивних аспектів можна віднести зростання фонду оплати праці на 16,02% та середньої заробітної плати на 25,20%, що свідчить про покращення соціальних умов для працівників. Збільшення середньої річної вартості основних засобів на 4,41% вказує на здійснення інвестицій у виробничі активи, що потенційно сприятиме підвищенню продуктивності у майбутньому.

Одним з головних висновків є те, що **моніторинг загроз** є невід'ємною частиною управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Тільки за допомогою системи моніторингу можна оперативно виявляти потенційні загрози, оцінювати їхній вплив та вживати необхідних заходів для мінімізації негативних наслідків. Система моніторингу повинна бути гнучкою і здатною адаптуватися до постійно змінюваних умов внутрішнього та зовнішнього середовища, забезпечуючи таким чином своєчасну реакцію на загрози.

Також було визначено, що **ефективні методи запобігання загрозам** включають стратегії диверсифікації, впровадження антикризових заходів, покращення управлінських процесів, а також активне використання технологій для зниження ризиків. Оцінка фінансових і економічних ризиків на основі сучасних методів та інструментів дозволяє підприємствам передбачати негативні тенденції та мінімізувати їхній вплив.

Важливим є те, що для забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки, підприємства повинні не лише реагувати на загрози, а й активно їх передбачати. Для цього необхідно вдосконалювати існуючі системи управління ризиками та постійно оновлювати методи моніторингу на основі новітніх економічних і технологічних змін.

На нашу думку, можна стверджувати, що для успішного функціонування ТОВ «ДРУЖБА СВК» в умовах сучасної економіки необхідно здійснювати постійний моніторинг загроз фінансово-економічної безпеки та запроваджувати ефективні методи їх запобігання. Це забезпечить не тільки стабільність підприємства, але й створить умови для його подальшого розвитку в умовах високої економічної та фінансової невизначеності.

Також слід зазначити, що розробка та впровадження ефективних стратегій запобігання фінансово-економічним загрозам є необхідною умовою для забезпечення сталого розвитку ТОВ «ДРУЖБА СВК». Важливим аспектом є те, що ці стратегії повинні бути гнучкими і адаптованими до змін, що відбуваються у зовнішньому середовищі, таких як коливання на фінансових ринках, зміни в законодавстві, політична нестабільність або глобальні економічні кризи.

Виявлення та нейтралізація загроз за допомогою сучасних методів моніторингу дозволяє знизити ймовірність виникнення фінансових криз на підприємствах, а також зберегти їх конкурентоспроможність на ринку. У цьому контексті, важливим є не лише застосування вже відомих методів і технологій, але й розвиток нових, з урахуванням швидкого технологічного прогресу та глобалізації бізнес-середовища.

Крім того, однією з основних проблем, яку висвітлено в дослідженні, є недостатня кваліфікація кадрів, які займаються питаннями фінансово-економічної безпеки. Для забезпечення високого рівня моніторингу та ефективної боротьби з загрозами необхідно постійно підвищувати рівень професійної підготовки співробітників підприємств у сфері управління ризиками та економічної безпеки. Тільки через інвестиції в людський капітал можна досягти належного рівня захисту ТОВ «ДРУЖБА СВК» від фінансових та економічних загроз.

Одним з важливих завдань, яке випливає з результатів дослідження, є впровадження інтегрованих підходів до моніторингу загроз. Це включає в себе поєднання кількісних та якісних методів аналізу, що дозволяє отримати більш точну і всебічну картину стану підприємства. В результаті цього, підприємство може швидше реагувати на загрози і вживати ефективних заходів для їх усунення.

У кінцевому підсумку, впровадження ефективної системи моніторингу та методів запобігання загрозам є важливою складовою забезпечення не тільки фінансової стабільності в ТОВ «ДРУЖБА СВК», але й його довгострокової конкурентоспроможності та успіху в умовах сучасного економічного середовища. Враховуючи постійно мінливі зовнішні та внутрішні умови, підприємствам необхідно постійно вдосконалювати свої стратегії безпеки, щоб залишатися на плаву і ефективно адаптуватися до нових викликів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. А. О. Сабатин, О. В. Савченко. Одесакондитер //Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А.
2. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. URL: http://ezu.com.ua/zearch_article3.php?id=74964 (дата перегляду: 09.10.2022).
3. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АРІФРУ) або Stock market infrastructure development agency of Ukraine (ЗМІДА). Київ. Текст -32833927 - Закрите акціонерне товариство "Одесакондитер".
4. Андрушків Б.М., Кирич Н.Б., Мельник Л.М., Погайдак О.Б. Інноваційно- технологічне реформування підприємств (європейські акценти) // Держава та регіони. 2014. Серія: Економіка та підприємництво. №2 (77). С. 4-12.
5. Ареф'єва О.В, Кузенко Т.Б. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №1(91). – С.98 – 104.
6. Білошкурська Н.В. Особливості формування рівнів економічної безпеки // Економіка, фінанси, право. – 2011. – №5. – С.710.
7. Іванюта Т. М., Заїчковський А. О. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 256 с.
8. Костирко Л. А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства: Монографія. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2008. – 336 с.
9. Косянчук Т. Ф., Лук'янова В. В., Майорова Н. І., Швид В. В. Економічна діагностика: навч. посіб. для студ. ВНЗ. — Л. : Новий Світ-2000, 2007. — 449с.

10. Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І. Бізнес-діагностика підприємства: навч. посібник / Державний вищий навчальний заклад "Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана". — К. : КНЕУ, 2008. — 344с.
11. Гевлич Л.Л. Стратегічна діагностика підприємства: монографія. — Донецьк : Юго-Восток, 2007. — 199с.
12. Дикань В. Л., Козинець А. С., Чупир В. Є. Діагностика фінансового стану підприємства: навчальний посібник / Українська держ. академія залізничного транспорту. — Х. : УкрДАЗТ, 2007. — 150с.
13. Жабинець О.Й. Проблема класифікації ризиків страхових компаній: наукові підходи і законодавчі ініціативи в умовах євроінтеграції. Науковий вісник ЛДУМВС. 2013. № 2. С. 38-46.
14. Жаліло Я. Стратегія забезпечення економічної безпеки України. Пріоритети та проблеми імплементації / Я. Жаліло // Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти. К.: Сатсанга, 2017. 224 с.
15. Живко З. Б. Механізм управління системою економічної безпеки підприємства / З. Б. Живко // Науковий вісник Ужгородського університету 2017, с.37-42 (40-41)
16. Жигірь А. А. Різновиди підприємницьких ризиків та їх класифікація. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1063>
17. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економікоправовий аспект [Текст] : навч. посіб. / М. І. Камлик. — К. : Атіка, 2005. — 432 с.
18. Лоханова Н. Система управління станом економічної безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку / Н. Лоханова // Економіст. — 2005. — №2. — С. 52 — 56.
19. Ніколаюк С. І. Безпека суб'єктів підприємницької діяльності [Текст] : курс лекцій / С. І. Ніколаюк, Д. Й. Никифорчук. — К. : КНТ, 2005. — 320с.
20. Геєць В. Ліберально-демократичні засади: курс на модернізацію України / В. Геєць // Економіка України. — 2010. — № 3. — С. 4–20.

21. Дементьев В. В. Структура економічної влади і поведінка власника підприємства / В. В. Дементьев // Екон. теорія. — 2008. — № 2. — С. 22–96.
22. Дементьев В. В. Держава і регіони: чому немає згоди? (Інституційний аспект) / В. В. Дементьев // Екон. теорія. — 2010. — № 1. — С. 39–48.
23. Мельник М. І. Науково-практичний коментар Закону України «Про боротьбу з корупцією» / М. І. Мельник, А. І. Редька, М. І. Хавронюк ; за ред. М. І. Мельника. — К. : Атіка, 2008. — 371 с.
24. Круш П. Лобіювання економічних інтересів у державі / П. Круш // Економіка України. — 2005. — № 10. — С. 75–80.
25. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії / Є. В. Невмержицький ; Акад. прокуратури України. — К. : КНТ, 2008. — 364 с.
26. Предборський В. А. Детінізація економіки у контексті трансформаційних процесів : монографія / В. А. Предборський. — К. : Кондор, 2005. — 614 с.
27. Амоша О. Промислова політика України: концептуальні орієнтири на середньострокову перспективу / О. Амоша, В. Вишневський, Л. Збарацька // Економіка України. — 2009. — № 11. — С. 4–13.
28. Історія економічних учень. За ред. В.Д. Базилевича. Київ: Знання, 2004, 1300 с.
29. Птащенко Л.О. Збалансованість економічних інтересів: інноваційні напрями державного і корпоративного стратегічного управління: Монографія. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 296 с.
30. Економічна теорія: Політекономія: Підручник/ За ред. В. Д. Базилевича. — 6-те вид., перероб. і доп. — К.: Знання-Прес, 2007. — 719 с.
31. Економічні інтереси, їх сутність/ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://pidruchniki.com/15800119/politekonomiya/ekonomichni_interesi_sutnist_struktura
32. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа : підручник / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин, Т.Я. Андрейків. — К.: Знання, 2008. — 564 с.

33. Івасів І. Б. Управління вартістю банку: Монографія. – К.: КНЕУ, 2008. – 288 с.
34. . Бобиль В. В. Сучасний розвиток корпоративного управління у банківській діяльності / В. В. Бобиль // Вісник Національного банку України. – 2008. – № 1(143). – С. 65–67
35. Румянцев А. П. Розвиток високотехнологічних кластерів в умовах глобалізації / А. П. Румянцев, М. П. Хмара // Економіка ринкових відносин. – 2008. – № 2. – С. 34–43.
36. Ганущак-Єфіменко Л. М. Формування промислових кластерів як ефективний напрям розвитку економіки регіону / Л. М. Ганущак-Єфіменко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 11 (101). – С. 151–158.
37. Станасюк Н.С. Формування промислових кластерів як перспективний напрям розвитку промислового потенціалу/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/37660/1/15_110-117.pdf
38. Мартинюк С. Продовольча проблема / С. Мартинюк // Економічна енциклопедія. – Т.3. – К.: Видавничий центр “Академія”, Тернопіль: Академія народного господарства. – 2019. – С. 112-113.
39. Власов В.І. Методичні підходи щодо оцінки продовольчої безпеки країни / В.І. Власов, В.П. Саблук, М.А. Лисак // Економіка АПК. – 2020. – № 8. – С. 43-45.
40. Кваша С.М. Зовнішньоекономічна діяльність АПК України: стан, стратегія і тактика розвитку/ С.М. Кваша// – К.: ЗАТ “НІЧЛАВА”. – 2021. – 252 с.
41. Мунтіян В.І. Економічна безпека України / В.І. Мунтіян // – К., 2020. – 462 с.
42. Шевчук І.Л., Ставерська Т.О. Фінансова безпека у системі економічної безпеки держави (Глава 1.31) // Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [колективна Е45 монографія у 2 т.]. Дніпропетровськ: «ФОП Дробязко С.І.», 2018. Т. 1. С. 286-298

43. . Шегда А. В. Ризики в підприємстві: оцінювання та управління : навч. посіб. К.: Знання, 2018. С. 16 (271 с.)
44. Шлапак О. В. Продовольча безпека і роль тваринництва в її забезпеченні / О. В. Шлапак // Економіка України. – 2012. – № 12. – С. 83–91.
45. Шпичак О. М. Економічні проблеми виробництва біопалива та продовольча безпека України / О. М. Шпичак // Економіка АПК. – 2009. – № 8. – С. 11–19.
46. Шубравська О. В. Агропродовольчий розвиток України в контексті глобальних викликів / О. В. Шубравська // Економіка АПК. – 2014. – № 7. – С. 52–54.
47. Якошь І.С. Карта ризиків як елемент програми управління ризиками. Вісник економічної науки України. 2020. № 1. С. 160-162.
48. Фурдичко О. І. Збалансовані еколого-економічні та соціальні інтереси – основа якості життя і здоров'я людини / О. І. Фурдичко, О. І. Ковалів // Агроекологічний журнал. – 2019. – № 4. – С. 7–13.
49. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки». — К. : НІСД, 2018. — 148 с.
50. Горбуліни В. П., Качинський А. В. Визначення цілей формування державної політики національної безпеки України // Стратегічна панорама,— 2020. — № 13. — С. 13–26
51. Чуйко З. Д.. Фактори забезпечення національної безпеки України в контексті інтеграції та глобалізації // З. Д. Чуйко . наук.стаття.-. 2021 р.
52. Качинський А.Б. Безпека, загрози і ризик: наукові концепції та математичні методи / А.Б. Качинський. – К., 2020. – 472 с.
53. Сенчагов В. Экономическая безопасность: состояние экономики, фондового рынка и банковской системы / В. Сенчагов // Вопросы экономики. – 2020. - №6. – С. 144-153.

54. Филин С.А. Информационная безопасность / С.А. Филин. – М.: Издательство «Альфа-Пресс», 2018. – 412 с.
55. Новий тлумачний словник української мови. – К.:Аконіт, 2008 – 296 с.
56. Жаліло Я. До формування категоріального апарату науки про економічну безпеку / Я. Жаліло // Стратегічна панорама. – 2018. – №3. – С. 97-104.
57. Подольчак Н. Ю. Планування економічних ризиків машинобудівних підприємств. Актуальні проблеми економіки. 2011. № 8 (122). С. 219-229.
58. Приказюк Н. В. Теоретичне упорядкування методів та інструментів фінансового ризик-менеджменту страхових компаній. Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярощук (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. Том 27. № 1. С.139-149.
59. Резнікова В., Стефанчук Р. Оцінка ризиків у підприємстві та управління ними. Право України. 2018. № 5. С. 101–115.
60. Костриченко В. М. Економічний ризик та методи його вимірювання: конспект лекцій; Київ. нац. екон. ун-т. К., 2017. URL: <http://in1.com.ua/book/12607/9927>
61. Кравченко В. А. Функціональний та інтегральний підходи до управління підприємницькими ризиками: теорія та практика. Проблеми системного підходу в економіці. 2008. № 2. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2008-2/Kravchenko_208.htm/
62. Крутова А. С., Ставерська Т. О., Шевчук І. Л. The problems of the enterprises financial security / А. С. Крутова, Т. О. Ставерська, І. Л. Шевчук // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. пр. / [редкол. : О. І. Черевко (відпов. ред.) та ін.]. Харків : ХДУХТ, 2017. Вип. 1 (21). С. 92-105

63. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект : Навчальний посібник / М.І.Камлик. - К.: Атіка, 2005. – 432 с.
64. Молодецька О.М. Сучасні підходи до класифікації загроз економічній безпеці підприємства [Електроний ресурс]/О.М. Молодецька. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/27_NNM_2009/Economics/52045.doc.htm.
65. Особливості гарантування економічної безпеки підприємницької діяльності ринкових умовах: Монографія / О.Ф. Долженков, Ж.О. Жуковська, О.М. Головченко; За заг. ред. О.Ф. Долженкова. – Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2007. – 2008 с.
66. Прохорова В.В. Управління економічною безпекою підприємств [Текст] : Монографія / В.В. Прохорова, Ю.В. Прохорова, О.О. Кучеренко. – Харків : УкрДАЗТ, 2010. – 282 с.
67. Фоміна М.В. Проблеми економічно безпечного розвитку підприємств : теорія і практика: Монографія / М. В. Фоміна. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. – 140 с.